

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет сходознавства

Кафедра китайської філології

Кваліфікаційна робота з філології на тему :

СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОГО КИТАЙСЬКОМОВНОГО ІТ ДИСКУРСУ ТА ЇХ ВІДТВОРЕННЯ В УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ

Студента групи Мпкит 52-20

факультету сходознавства

денної форми навчання

з освітньо-професійної програми

Галузевий переклад: китайська мова, англійська мова

Спеціальності 035 Філологія

Нестерова Данила Олександровича

Науковий керівник:

канд. філолог. наук, доц. Мелько Х.Б.

Допущена до захисту

«___»_____ 2021 року

Завідувач кафедри

_____ Любимова Ю.С.

(підпис)

(ПІБ)

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ЄКТС _____

Київ – 2021

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ КИТАЙСЬКОМОВНОГО ІТ ДИСКУРСУ	5
1.1. Поняття «дискурсу» та його лінгвістичні особливості.....	5
1.2. ІТ дискурс як особливий вид дискурсу	17
1.3. Загальна характеристика та історія ІТ в Китаї	21
1.4. Характерні особливості китайськомовного ІТ дискурсу	27
ВИСНОВКИ ДО 1 РОЗДІЛУ	33
РОЗДІЛ 2. МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ КИТАЙСЬКОМОВНОГО ІТ ДИСКУРСУ	35
2.1. Загальні принципи лінгвістичного та семантичного аналізу ІТ дискурсу	35
2.2. Методологія структурно-семантичного дослідження сучасного китайськомовного ІТ дискурсу	43
2.3. Зміст методологічних рекомендацій перекладознавчого аналізу ІТ дискурсу	46
ВИСНОВКИ ДО 2 РОЗДІЛУ	53
РОЗДІЛ 3. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ КИТАЙСЬКОГО ІТ ДИСКУРСУ	56
3.1. Лексико-семантичні трансформації в перекладі ІТ термінології	56
3.2. Лексико-граматичні трансформації в перекладі ІТ термінів.....	67
3.3. Статистичний аналіз перекладу вибірок на ІТ тематику	70
ВИСНОВКИ ДО 3 РОЗДІЛУ	78
ВИСНОВКИ	79
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	81

ВСТУП

Значний приплив і високу динаміку утворення нової лексики в китайській мові демонструє багатокomпонентна область, пов'язана з інформаційними технологіями та інтернетом.

Формування ключової комп'ютерної термінології в китайській мові відбувається під впливом англійської як міжнародної мови ІТ розробок і стандартів.

В процесі повсюдного застосування комп'ютерів і мережі інтернет колись спеціалізовані терміни стають частиною повсякденної мови, а інтернет-лексика і особливості спілкування в мережі проникають в інші сфери життя.

Нові лексичні одиниці з'являються в сучасній китайській мові шляхом запозичення насамперед і переважно з англійської мови.

Актуальністю проведеного дослідження зумовлене підвищенням уваги до китайськомовного ІТ дискурсу та зростанням популярності комп'ютерних технологій.

Метою даної роботи є висвітлення особливостей та специфіки ІТ дискурсу в китайській мові у контексті використання комп'ютерної термінології та лексики.

Для досягнення мети дослідження були винесені такі **завдання**:

- визначення поняття «дискурс», «ІТ дискурс»;
- аналіз особливостей сфери ІТ в Китаї;
- наведення основних особливостей китайськомовного ІТ дискурсу;
- аналіз методологічних аспектів перекладу китайського ІТ дискурсу;
- визначення структурно-семантичних та лексичних особливостей ІТ термінології в китайській мові;
- проведення статистичного аналізу перекладу лексичних ІТ одиниць;
- аналіз отриманих висновків та результатів дослідження.

Об'єкт дослідження – ІТ дискурс сучасної китайської мови та його широке використання серед ІТ-спеціалістів.

Предмет дослідження – особливості ІТ дискурсу в китайській мові.

Матеріалами дослідження слугували китайські сайти пов'язані з ІТ тематикою та термінологією.

Незважаючи на те, що тема нашого дослідження цікавить дослідників, вона є не достатньо висвітленою. Проте поняття ІТ дискурсу досліджували Н. О. Гудзь, І. М. Дяченко, М. С. Рижков, Е. Ю. Распопіна та інші.

Для досягнення мети дослідження було виявлено концептуальну основу китайськомовного ІТ дискурсу, описано понятійну, образну та ціннісну складові залучених в даний тип дискурсу концептів, дано лінгвістичний опис конститутивних ознак ІТ дискурсу і показано, яким чином вони проявляються в інтернет комунікації.

Для досягнення мети і поставлених задач, у дослідженні застосовано такі **методи дослідження**: загальнонауковий метод аналізу й синтезу інформації – для уточнення принципів типологізації термінології та лексики ІТ дискурсу, для теоретичного узагальнення та формулювання висновків; метод спостереження та порівняння – для пошуку необхідного матеріалу для аналізу особливостей сучасного китайського ІТ дискурсу; метод лінгвістичного опису – для виявлення мовностилістичних засобів реалізації комунікації в ІТ дискурсі; метод семантичного аналізу – для характеристики вербальних, візуальних і мультимедійних засобів оформлення текстів.

Практична цінність дослідження полягає в тому, що її теоретичні положення та емпіричні результати можуть знайти своє застосування у теоретичних курсах лексикології китайської мови.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що отримані висновки та результати роботи уточнюють основні теоретичні аспекти вивчення китайськомовного ІТ дискурсу, надають детальний аналіз конкретних лексичних одиниць китайського ІТ дискурсу.

Структура роботи. Магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури. Повний обсяг роботи – 80 сторінок.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ КИТАЙСЬКОМОВНОГО ІТ ДИСКУРСУ

1.1. Поняття «дискурсу» та його лінгвістичні особливості

Дискурс як «центральний момент людського життя в мові», як «мовне існування» охоплює всі сфери людської діяльності. «Всякий акт вживання мови – будь то твір високої цінності або швидкоплинна репліка в діалозі – являє собою частку безперервного потоку людського досвіду, який рухається. У цій своїй якості він вбирає в себе і відображає в собі унікальний збіг обставин, при яких і для яких він був створений» (Арутюнова, 1990).

Як зазначає В. І. Карасик, до цих обставин відносяться комунікативні наміри автора; взаємини автора і адресатів; всілякі «обставини», значущі і випадкові; загальні ідеологічні риси і стилістичний клімат епохи в цілому і того конкретного середовища і конкретних особистостей, яким повідомляється напряду або побічно адресовано; жанрові і стильові риси як самого спілкування, так і тієї комунікативної ситуації, в яку воно включається; безліч асоціацій з попереднім досвідом, так чи інакше потрапили в орбіту даної мовної дії (Карасик, 2002). Різні тлумачення дискурсу тягнуть за собою відповідні його типології. Розглянемо деякі з них, які отримали широке висвітлення в науковій літературі.

У соціолінгвістиці дискурс – це спілкування людей, що розглядається з точки зору їх приналежності до тієї чи іншої соціальної групи або стосовно тієї чи іншої типової мови поведінкової ситуації, наприклад, інституційне спілкування. Таким чином, соціолінгвістичний підхід до дослідження дискурсу передбачає аналіз учасників спілкування як представників тієї чи іншої соціальної групи та аналіз обставин спілкування в широкому соціокультурному контексті. З позицій соціолінгвістики В. І. Карасик пропонує виділяти два основних типи дискурсу (Карасик, 2002): персональний (особистісно-орієнтований) та інституційний. У першому випадку мовець виступає як особистість у всьому багатстві свого

внутрішнього світу, у другому випадку – як представник певного соціального інституту. Персональний дискурс представлений двома основними різновидами – побутовий і буттєвий дискурс.

Побутове спілкування відбувається між добре знайомими людьми, воно зводиться до підтримки контакту і вирішення повсякденних проблем. Його особливість полягає в тому, що це спілкування діалогічне за своєю суттю, протікає пунктирно, учасники спілкування добре знають один одного і тому спілкуються на скороченій дистанції, не промовляючи детально того, про що йде мова. Це розмова про очевидне і легко зрозуміле. Саме для цього типу дискурсу існує справедливе зауваження Б. М. Гаспарова (Гаспаров, 1996) про те, що вербальне спілкування лише доповнює невербальне, а основна інформація передається мімікою, жестикуляцією, супроводжуваними мову діями і т. д. Специфіка побутового спілкування детально відображена в дослідженнях розмовної мови.

Побутове спілкування є природним вихідним типом дискурсу, органічно засвоюваним з дитинства. Цей тип дискурсу характеризується спонтанністю, сильною ситуативною залежністю, яскраво вираженою суб'єктивністю, порушенням логіки і структурної оформленості висловлювань. Фонетично тут є нормою нечітка побіжна вимова. Спілкуючись на побутовому рівні, люди вдаються до зниженої і жаргонної лексики, хоча статистично розмовні слова складають не більше 10% лексичного фонду висловлювань в розмовній мові (Галкін, 2013). Найважливішою характеристикою одиниць розмовної мови є їх конкретна денотативна спрямованість, ці слова вказівні за своїм призначенням (саме тому вони і легко замінюються невербальними знаками), крім того, у вузькому колі добре знайомих людей реалізується лімітивна функція спілкування, комуніканти використовують ті знаки, які підкреслюють їх приналежність до відповідного колективу (сімейні, групові слова) і незрозумілі стороннім.

Нечіткість вимови корелює з семантичною нечіткістю одиниць: значення слів дуже рухливі, слова легко замінюються на приблизні субститути, це мова, в якій

панують займенники і вигуки: «Ну, ти що?» - «Та я ось, тут...» - «А, ну гаразд» (Гаспаров, 1996).

Побутовий дискурс відрізняється тим, що адресат повинен розуміти мовця з півслова. Активна роль адресата в цьому типі дискурсу надає відправнику мови великі можливості для оперативного перемикання тематики, а також для легкого перекладу інформації в підтекст (іронія, мовна гра, натяки і т.д.).

На відміну від побутового в буттєвому дискурсі робляться спроби розкрити свій внутрішній світ у всьому його багатстві, спілкування носить розгорнутий, гранично насичений смислами характер, використовуються всі форми мови на базі літературної мови; побутове спілкування переважно монологічне і представлене творами художньої літератури і філософськими, і психологічними інтроспективними текстами.

Побутовий дискурс може бути прямим і опосередкованим. Прямий буттєвий дискурс представлений двома протилежними видами: смисловий перехід і смисловий прорив (Соловова, 2004). Композиційно-мовною формою смислового переходу є міркування, тобто вербальне вираження думок і почуттів, призначенням якого є визначення неочевидних явищ, що мають відношення до зовнішнього або внутрішнього світу людини. Смисловий прорив – це освідомлення, раптове розуміння суті справи, душевного стану, стану речей. Композиційно-мовною формою смислового прориву є текстовий потік образів, своєрідна маґма смислів, розірваних зі своїми найближчими ментальними утвореннями, це може бути координативне перерахування різнопланових і непокєднуваних сутностей або явищ, або катахреза як покєднання несумісних ознак, або навмисний алогізм. Континуальний стан свідомості перебудовується і структурується за новими орієнтирами, підказаним певними образними опорами (Сисоєв, 2004). Ця реструктурація супроводжується сильним емоційним потрясінням і має фасцинативніе тяжіння, тобто подібні тексти вимагають неодноразового повторення, і кожне повторення усвідомлюється адресатом як цінний досвід.

Опосередкований буттєвий дискурс – це аналогічний (переносний) і алегоричний (символічний) розвиток ідеї через розповідь і опис. Розповідь являє собою виклад подій в їх послідовності, для художнього оповідання істотним є протиставлення сюжету і фабули як глибинного розвитку і поверхневого перерахування подій. Опис – це статична характеристика очевидних, спостережуваних явищ. Оповідна і описова аналогія базується на стійких соціально закріплених найближчих смислових зв'язках, притча ж вимагає більш широкого культурного контексту і спирається на активну підтримку одержувача мови.

Прямий побутовий дискурс у вигляді смислового переходу представлений в будь-яких видах логічних умовиводів, тобто висновків. Ці форми дискурсу досить добре висвітлені в лінгвістичній літературі (Макаров, 2003). Слід зазначити, що якщо смисловий перехід з великим ступенем ймовірності призводить адресата до того результату, який був запланований автором, то успішний смисловий прорив має місце набагато рідше. У разі комунікативної невдачі при смисловому переході можна виявити ті чи інші логічні помилки або навмисні софізми, а невдалий смисловий прорив перетворюється в білий шум, абсолютно незрозуміле словесне нагромадження.

Буттєвий дискурс у багатьох відношеннях діаметрально протилежний побутовому, але схожий з ним в одній важливій якості: в опорі на активне осмислення змісту мови з боку адресата. Особистісно-орієнтоване спілкування будується на широкому смисловому полі в свідомості адресата, хоча природа розширення смислів в побутовому і побутовому спілкуванні різна. У першому випадку усвідомлення сенсу залежить від конкретної ситуації спілкування, у другому – від форми знака і особистісної концептосфери адресата (Макаров, 2003).

Інституційний дискурс являє собою спілкування в заданих рамках статусно-рольових відносин. В. І. Карасик знаходить можливим стосовно сучасного соціуму виділити наступні види інституційного дискурсу: політичний, дипломатичний, адміністративний, юридичний, військовий, педагогічний, релігійний, містичний, медичний, діловий, рекламний, спортивний, науковий, сценічний і масово-

інформаційний (Карасик, 2002). При цьому вчений визнає, що наведений список може бути доповнений або видозмінений, «оскільки суспільні інститути істотно відрізняються один від одного і не можуть розглядатися як однорідні явища, крім того, вони історично мінливі, можуть зливатися один з одним і виникати в якості різновидів в рамках того чи іншого типу».

Термін «інституційний дискурс» автор пояснює наступним чином: «Інституційний дискурс є спеціалізованим клішованим різновидом спілкування між людьми, які можуть не знати один одного, але повинні спілкуватися відповідно до норм даного соціуму. Зрозуміло, будь-яке спілкування носить багатовимірний, партитурний характер, і його типи виділяються з відомим ступенем умовності. Повне усунення особистісного начала перетворює учасників інституційного спілкування в манекенів, разом з тим існує інтуїтивно відчувана учасниками спілкування межа, вихід за яку підриває основи існування того чи іншого суспільного інституту». В. І. Карасик пропонує виділяти інституційний дискурс на підставі двох системоутворюючих ознак: цілі та учасники спілкування (Карасик, 2002). Наприклад, мета політичного дискурсу – завоювання і утримання влади, педагогічного дискурсу – соціалізація нового члена суспільства, медичного дискурсу – надання кваліфікованої допомоги хворому і т. д. Основними учасниками інституційного дискурсу є представники інституту (агенти) і люди, які звертаються до них (клієнти): вчитель і учень, лікар і пацієнт, політик і виборець, священник і парафіянин (Карасик, 2002). Учасники інституційного дискурсу відрізняються за своїми якостями і приписами поведінки: відносини між солдатом і офіцером мають безліч принципових відмінностей, наприклад, від відносин між споживачем і відправником реклами. В. І. Карасик говорить також про різного ступеня відкритість дискурсу (Карасик, 2002).

Наприклад, клієнти в рамках наукового, ділового та дипломатичного дискурсу не відрізняються від агентів, в той час як клієнти політичного, юридичного, медичного, релігійного дискурсу виявляють різку відмінність від агентів відповідного дискурсу. «Слід зауважити, - пише вчений, - що протиставлення персонального та інституційного

дискурсу – це дослідницький прийом. Насправді ми досить рідко стикаємося з абсолютно безособовим спілкуванням. Разом з тим для кожного виду інституційного дискурсу характерна своя міра співвідношення між статусним і особистісним компонентами. У педагогічному дискурсі частка особистісного компонента досить велика (вона різниться і в лінгвокультурному відношенні, наприклад, в українських і американських школах прийняті різні режими спілкування вчителя і учня, в нашій країні традиційно відносини між школярами і вчителями є більш близькими, ніж в США, але, з іншого боку, там менш формалізовані відносини між студентами і викладачами університетів, ніж в Україні). У науковому і діловому дискурсі особистісний компонент виражений значно менше, хоча, наприклад, останнім часом традиційні безособові обороти, які рідко вживаються в жанрах наукових статей і монографій українською мовою».

Моделюючи інституційний дискурс, В. І. Карасик виділяє чотири групи ознак: 1) конституційні ознаки дискурсу; 2) ознаки інституціональності; 3) ознаки типу інституційного дискурсу; 4) нейтральні ознаки (Карасик, 2002). Конститутивні ознаки включають учасників, умови, організацію, способи і матеріали спілкування, тобто людей в їх статусно-рольових і ситуаційно-комунікативних амплуа, сферу спілкування і комунікативне середовище, мотиви, цілі, стратегії, канал, режим, тональність, стиль і жанр спілкування і, нарешті, знакова тіло спілкування (тексти та/ або невербальні знаки). Ознаки інституціональності фіксують рольові характеристики агентів і клієнтів інститутів, типові хронотопи, символічні дії, трафаретні жанри і мовні кліше. Інституційне спілкування – це комунікація у своєрідних масках. Саме трафаретність спілкування принципово відрізняє інституційний дискурс від персонального. Специфіка інституційного дискурсу розкривається в його типі, тобто в типі суспільного інституту, який в колективній мовній свідомості позначений особливим ім'ям, узагальнений в ключовому концепті цього інституту (політичний дискурс – влада, педагогічний – навчання, релігійний – віра, юридичний – закон, медичний – здоров'я і т. д.), пов'язується з певними функціями людей, спорудами, побудованими

для виконання даних функцій, громадськими ритуалами і поведінковими стереотипами, міфологемами, а також текстами, виробленими в цій соціальній освіті (Карасик, 2002). Нейтральні ознаки інституційного дискурсу включають загальнодискурсивні характеристики, типові для будь-якого спілкування, особистісно-орієнтовані ознаки, а також ознаки інших типів дискурсу, що проявляються «на чужій території», тобто транспоновані ознаки (наприклад, елементи проповіді як частини релігійного дискурсу в політичному, реклами – в медичному, наукової дискусії – в педагогічному).

Для опису конкретного типу інституційного дискурсу В. І. Карасик пропонує розглядати наступні компоненти: 1) учасники; 2) хронотоп; 3) цілі; 4) цінності (в тому числі і ключовий концепт); 5) стратегії; 6) матеріал (тематика); 7) різновиди і жанри; 8) прецедентні (культурогенні) тексти; 9) дискурсивні формули (Карасик, 2002).

Простежимо, як висвітлюються вченим дані компоненти при характеристиці наукового дискурсу. У статті «Про типи дискурсу» В. І. Карасик пише: «Учасниками наукового дискурсу є дослідники як представники наукової громадськості, при цьому характерною особливістю даного дискурсу є принципова рівність усіх учасників наукового спілкування в тому сенсі, що ніхто з дослідників не володіє монополією на істину, а нескінченність пізнання змушує кожного вченого критично ставитися як до чужих, так і до своїх досліджень».

Хронотопом наукового дискурсу є обстановка, типова для наукового діалогу. Діалог цей може бути усним і письмовим, тому для усного дискурсу підходять зал засідань, лабораторія, кафедра, кабінет вченого, а для письмового прототипним місцем є бібліотека» (Карасик, 2002).

Метою наукового дискурсу В. І. Карасик (Карасик, 2002), називає «процес виведення нового знання про предмет, явище, їх властивості і якості, представлений у вербальній формі і обумовлений комунікативними канонами наукового спілкування – логічністю викладу, доказом істинності і хибності тих чи інших положень, граничної абстракцією предмета мови».

Цінності наукового дискурсу, на думку вченого, сконцентровані в його ключових концептах (істина, знання, дослідження) і зводяться до визнання пізнаваності світу, необхідності множити знання і доводити їх об'єктивність, до поваги до фактів і неупередженості в пошуках істини, до високої оцінки точності формулювань і ясності мислення.

Для наукового дискурсу властиве прагнення до максимальної точності формулювань, що іноді призводить до надмірної семантичної (термінологічної) і синтаксичної ускладненості тексту. Але в той же час «наукове спілкування передбачає спокійну, неквапливу бесіду і вдумливе читання, і тому ускладнений текст в даному випадку оптимально виконує основні дискурсивні функції: на максимально точному рівні розкриває зміст проблеми, робить цей зміст недоступним для недостатньо підготовлених читачів (захист тексту) і організовує адекватний для обговорення даної проблеми темп мови. Дискурсивні формули конкретизуються в кліше, наприклад, в жанрі рецензій: «висловлені зауваження, зрозуміло, не ставлять під сумнів високу оцінку виконаної роботи». Комунікативні кліше в рамках інституційного дискурсу є своєрідними ключами для розуміння всієї системи відносин у відповідному інституті» (Гаспаров, 1996).

Еміотичне розуміння терміна «дискурс» передбачає іншу (її можна назвати структурною) класифікацію типів дискурсу. Альгірдас Ж. Греймас і Жозеф Курте в своєму «Пояснювальному словнику теорії мови» (Греймас, Курте, 1983) інтерпретують дискурс, з одного боку, як «семіотичний процес», який, в свою чергу, слід розуміти як «все різноманіття способів дискурсивної практики, включаючи мовну практику (способи словесної поведінки) і практику немовну (значуща поведінка, маніфестується в доступних чуттєвому сприйняттю формах, - жести і т.п.). З іншого боку, беручи до уваги «тільки власне мовну практику», вчені розглядають дискурс як об'єкт наукової дисципліни «лінгвістики дискурсу або дискурсивної лінгвістики (*linguistique discursive*), відзначаючи, що в даному сенсі дискурс буде синонімом тексту: «...Справді, в деяких європейських мовах, які не мають терміна, еквівалентного

франко-англійському «дискурсу», його змушені були замінити терміном текст і, відповідно, говорити про лінгвістику тексту (*linguistique textuelle*) (Греймас, Курте, 1983). Крім того, шляхом екстраполяції, в якості корисної гіпотези, терміни «дискурс» і «текст» стали вживати також для позначення мовних семіотичних процесів (ритуал, кінофільм, мальований комікс розглядаються в такому випадку як дискурси або тексти)».

У третьому значенні, однак не суперечливому попереднім, дискурс ототожнюється авторами «Пояснювального словника теорії мови» з висловлюванням-результатом (епопсу). Стосовно до останнього значення А. Ж. Греймас і Ж. Курте вводять поняття «дискурс-висловлювання»: «спосіб, яким більш-менш імпліцитно розуміється висловлювання (як те, що висловлено), визначає два теоретичних підходи і два різних типи аналізу. Для фразової лінгвістики (*linguistique phrastique*) базовою одиницею висловлювання є фраза, а дискурс розглядається як результат (або операція) зв'язування (конкатенації) фраз. Дискурсивна лінгвістика (*linguistique discursive*), як ми її розуміємо, навпаки, приймає за вихідну одиницю дискурс, що розглядається як значущі цілі: в такому випадку фрази будуть тільки сегментами (або фрагментами) дискурсу - висловлювання (це, зрозуміло, не виключає того, що дискурс може іноді, в силу конденсації, приймати розміри однієї фрази)» (Греймас, Курте, 1983).

Необхідно відзначити, що зараз в китайському науковому співтоваристві існує проблема уніфікації вживання терміна «дискурс», імовірно, відома його чужорідністю і складністю співвіднесення з наявним термінологічним апаратом. Згідно з результатами дослідження І. Г. Нагібіної, активне вживання отримали 17 варіантів терміна «дискурс», при цьому, як зазначає автор, в більшості лінгвістичних робіт найчастіше зустрічаються терміни «语篇» (yǔ piān) і «话语» (huà yǔ) (Нагібіна 2014).

Через те, що терміни «话语» і «语篇» увійшли в китайську наукову парадигму в результаті перекладу оригінального терміна на китайську мову, в процесі перекладу

були також запозичені і основні підходи до визначення дискурсу, причому переважно мова йде про комунікативний і соціально-прагматичний підходах (Нагібіна 2014).

Визначення, які даються цим двом термінам в «електронному тлумачному словнику китайської мови» найбільш схожі на визначення дискурсу, прийняті в західній лінгвістиці. Так, одним з тлумачень терміна 话语 є «话语是人与人之间在一定的社会语境中进行交流的身体言语活动，也是在一定的社会语境中通过文字展开的言语活动». Дискурс – це конкретний мовний акт спілкування між людьми в особливому соціальному контексті, а також мовний акт комунікації, здійснюваний з допомогою текстів в конкретному соціальному контексті і між певними мовцями». У словниковій статті до терміну «语篇» дається наступне визначення «流过程中的一的的语段或子» (дискурс) позначає реально використовувані мовні одиниці; мовне ціле, що формується з ряду послідовних фраз або пропозицій в процесі спілкування» (Нагібіна 2014).

Китайський лінгвіст Чень Жудун визначає дискурс як «інтерацію суб'єктів між собою і коружуючою дійсністю». Аналогічним чином, інший китайський дискурсолог Ши Сюй у своїй статті «Культурний поворот в аналізі дискурсу: про мотиви, цілі і стратегії створення парадигми дослідження дискурсу в сучасному Китаї» (Ши Сюй, 2010) («话语分析之交：中国与国际贸易策略的前因后果») під дискурсом розуміє «мова, виражена в контексті реального життя». Крім того, Ши Сюй також виділяє широкий і вузький підходи до визначення дискурсу - в узагальненому сенсі Ши Сюй відносить «дискурс» до використання мови як культурної практики, а в конкретному застосуванні розглядає «дискурс» як письмову або усну форму взаємодії за допомогою мови і вважає синонімом «комунікації».

Згідно І. Г. Нагібіної (Нагібіна 2014), всього в китайській дискурсології можна виділити шість основних напрямків досліджень, які за своїми методами дослідження і предметів вивчення схожі з західними традиціями дискурсології: 1) дослідження в області лінгвістичного дискурсу (语言话语学研究); 2) дослідження дискурсу літературного твору (文艺话语研究); 3) дослідження масмедійного дискурсу (公共广播

话语研究); 4) дослідження дискурсу філософії (哲学话语研究); 5) дослідження дискурсу культури (文化话语研究); 6) дослідження дискурсу інших гуманітарних областей (其他人文论述之研究).

Як вже було зазначено раніше, Китайські лінгвісти при вивченні дискурсу спираються на моделі, запропоновані західними дослідниками, тому в їх роботах переважно відображені традиційні для західної лінгвістики моделі аналізу, серед яких центральне місце посідає критичний дискурс-аналіз. Проте, в процесі розвитку методології виникло власне китайський напрямок вивчення дискурсу – «文化话语分»/ «культурологічний дискурс-аналіз». Китайський культурологічний дискурс-аналіз був розроблений лінгвістом Ши Сюем (Ши Сюй, 2010), який взяв за основу модель критичного дискурс-аналізу Т. А. ван Дейка і Р. Водак, адаптувавши її під культурно-історичні особливості дискурсу країн азіатського регіону. Як вказує Ши Сюй, Західні лінгвісти розглядають проблеми загальносвітового або локального характеру з позиції власних домінуючих наукових дискурсів, не враховуючи при цьому альтернативні особливості розвитку східних культур, і тим самим інвельюючи їх. У цих умовах культурологічний дискурс-аналіз ставить завдання дослідження дискурсивного простору, виявлення прихованих умов формування подібного роду "об'єктивних істин" і передбачає спроби створення альтернативних "гармонізуючих" дискурсів, потенційно спрямованих на зміцнення різних форм діалогу, співпраці та об'єднання. При цьому в рамках даного аналізу дискурсу культура вважається динамічною освітою, кожен елемент культури набуває сенсу лише в процесі "проживання" культури людьми, які в процесі щоденних життєвих діалогів виробляють, відтворюють, трансформують і пристосовують культуру. Оскільки Ши Сюй підкреслює "м'який характер" (Ши Сюй, 2010), запропонованої аналітичної моделі аналізу дискурсу, набір елементів аналізу не статичний, в рамках окремо взятої роботи вони можуть трансформуватися в залежності від поставлених цілей, особливостей матеріалу і т. д. Проте, всього в структурі культурологічного аналізу дискурсу можливо виділити два основних етапи-1)

деконструкцію, або виявлення, експлікацію і критичний опис домінуючих культурних дискурсів; 2) трансформацію, генерування і просування нових або альтернативних дискурсів в просторі міжкультурної комунікації. У Китаї в рамках даної моделі аналізу працюють такі дослідники, як Цао Шуньцин, Чень Гомін, Шень Сяолун, Цзя Веньшань, Лу Шуньмін, Сін Лу. При цьому, як вказує у своїй роботі і. Г. Нагібіна учні і послідовники теорії Ши Сюя, ототожнюють з дискурсивним підходом сім основних напрямів аналізу, серед яких: 1) аналіз китайського дискурсу розвитку; 2) аналіз китайського дискурсу професій; 3) аналіз китайського національного дискурсу; 4) аналіз китайського дискурсу суверенітету; 5) аналіз китайського дискурсу кризових ситуацій; 6) аналіз китайського дискурсу культурного обміну; 7) аналіз кроскультурної дискурсу (Нагібіна 2014).

Типологія дискурсу в семіотичному розумінні терміну представляється можливою в декількох напрямках.

По-перше, вона може бути конотативною «характеризує даний культурний ареал, окреслений географічно і історично», оскільки дискурсом називають певну «область семіотичних фактів» вже в силу її соціальної конотації, що відноситься до даного контексту культури. Недоліком згаданої класифікації є те, що вона не проводить чіткої межі між синтаксичним і семантичним аналізом або навіть зовсім його не враховує. В рамках цієї типології, наприклад, літературний дискурс виділяється на підставі своєї приналежності до літератури (а філософський - до філософії), тобто критерієм класифікації тут є семантична (змістовна) ознака (Ши Сюй, 2010). З іншого боку, А. Ж. Греймас і Ж. Курте пишуть: «...жіноче оповідання» (*recit féminin*) (термін, введений К. Шабролем), якщо його розглядати як мінімальне членування змісту, здатне приймати найрізноманітніші форми дискурсу. Оскільки всі можливі змісти можуть бути «фактами літератури» (*litteraires*), оскільки специфіка літературного дискурсу може бути заснована, ймовірно, тільки синтаксичними формами, які він використовує». Далі автори стверджують, що якщо жіноче оповідання включити такі семантичні області, як політичний дискурс або релігійний дискурс та інші, «то можна сказати, що існують

глибинні організації змісту, що піддаються формулюванню у вигляді систем цінностей або «епістеме» (тобто. як ієрархії на принципах комбінаторики), - ці аксіології здатні маніфестуватися в самих різних дискурсах» (Греймас, Курте, 1983).

Отже, синтаксична сторона (або формальна ознака) також може бути визначальною при розмежуванні окремих класів дискурсів. Причому, синтаксична типологія в разі її більш докладної розробки, на думку вчених, виявиться «вельми далекою від існуючої в даний час коннотативної типології жанрів дискурсу».

1.2. ІТ дискурс як особливий вид дискурсу

Комп'ютерна комунікація відкриває новий вимір в людському спілкуванні, даючи можливість зберігати і швидко передавати великі обсяги інформації, використовувати аудіо-та відеоканали спілкування, а також спілкуватися в режимі on-line, тобто в безпосередньому лінійному контакті з респондентом. Комп'ютерне спілкування являє собою комунікацію в інтернет-середовищі, і в цьому полягає його найважливіша відмітна ознака. Комп'ютерна комунікація багатогранна. З точки зору масштабності, вона може розглядатися як масова (спілкування з усім світом), внутрішньоособистісна (спілкування між користувачем і комп'ютером) і групова (Кулікова, 2004). Комп'ютерна комунікація може бути засобом міжособистісного спілкування («один-іншому»); формою масової комунікації («один – багатьом») і відносини «багато – багатьом». Процес комп'ютерної комунікації здійснюється за допомогою ІТ дискурсу як структурного компонента комунікації, що набуває в інтернет-середовищі специфічні лінгвістичні характеристики (Кулікова, 2004).

Вивченню дискурсу в сучасній лінгвістиці приділяється велика увага. Багатоплановість дискурсу призводить до відмінностей дослідників у поглядах на сутність дискурсу та його характеристики. Безліч робіт присвячено трактуванню самого поняття «дискурс», розглядаються співвідношення «дискурсу» і «тексту»,

«дискурсу» і «мови», виділяються структурні характеристики дискурсу, досліджується співвідношення дискурсу і видів інституційного спілкування.

Як зазначають деякі дослідники, наприклад, Є .О. Менджеричька (Меджеричька, 1997) термін «дискурс» у світлі тенденцій до міждисциплінарного розгляду мови переосмислюється і набуває безліч нових інтерпретацій, що не сприяє однозначності сприйняття термінологічної одиниці і говорить про її полісемію (Меджеричькая, 1997). Тому уточнимо поняття «дискурс» стосовно специфіки нашого дослідження.

У даному дослідженні, слідом за В. В. Красних, дискурс трактується як вербалізована мовна діяльність, що розуміється як сукупність процесу і результату і володіє як власне лінгвістичними, так і екстралінгвістичними планами (Красних, 2002). Виникнення віртуального середовища, як принципово нового виду середовища існування людини, призвело до формування нових дискурсивних практик. Що ж являє собою специфічний дискурс і в чому його особливості?

Досліджуваний феномен являє собою досить новий об'єкт вивчення, що в свою чергу, породжує різну термінологію. В залежності від мети дослідження досліджуваний об'єкт отримав в роботах різні найменування: віртуальний дискурс (Н. Р. Асмус, Д. В. Галкін, Е. Н. Вавілова, О. В. Лутовинова), інтернет-дискурс (Н. А. Ахренова, Л. П. Халяпина), електронний гіпертекст (О. А. Левоненко); комп'ютерний дискурс (О. А. Леонтович, Е. Н. Галичкіна, П. Е. Кондрашов), електронний дискурс (А. Р. Абрамова, Е. І. Горошко, Д. Р. Валіахметова), мережевий дискурс (Н. Л. Моргун), у зарубіжній науковій середовищі: Computer-mediated communication / discourse (S. Herring, E. Kerr), electronic discourse (B. Davis, E. Jonsson) (Красних, 2002). У ряді робіт зазначені найменування є взаємозамінними. Зупинимося на змісті даних термінів докладніше.

Терміни «інтернет-дискурс» і «мережевий дискурс» вказують на локалізацію виникнення специфічного дискурсу (мережа Інтернет). Ці найменування не завжди припускають реалізацію мовного спілкування, здійснюваного в мережі Інтернет за допомогою комп'ютера, тому що в зв'язку з бурхливим розвитком інформаційних

технологій і поширенням Інтернету, такого роду спілкування можливо за допомогою інших засобів комунікації, наприклад, стільникових телефонів (послуги WAP, GPRS і т.п.). Як зазначає П. Е. Кондрашов, словосполучення «мережевий дискурс» не відповідає вимогам, що пред'являються до термінів, в силу того, що в слові «мережевий» відчувається багатозначність (Кондрашов, 2004).

З нашої точки зору, термін «електронний гіпертекст» не виражає достатні і необхідні ознаки поняття. Гіпертекст розглядається як одна з конститутивних ознак, на підставі якої комп'ютерний дискурс виділяється як вид спілкування (Барішніков, 2002). Термін «електронний дискурс» вказує на те, що мовне спілкування здійснюється за допомогою штучного каналу зв'язку (електронного сигналу), а слово «електронний» не завжди використовується тільки лише в значенні «за допомогою комп'ютера». Наприклад, факсова комунікація, зараховуючись до електронної, не відображає специфіки досліджуваного феномена. Д. В. Галкін використовує термін «віртуальний дискурс» (Галкін, 2013), розуміючи під «віртуальним»: 1) все, що пов'язано з використанням комп'ютерної техніки, а також телебаченням (особливо в плані його конвергенції з комп'ютерними системами); 2) амбівалентний буквальний сенс цього слова – назване віртуальним відбувається або не існує насправді, є «нереальним», «не актуальним», існує «як би»; однак буквально віртуальний означає «фактичний», «дійсний», що відбувається насправді. На наш погляд «амбівалентний буквальний сенс» слова віртуальний не в тому, що назване віртуальним може існувати «як би», а в тому, що воно може бути не матеріально. Дослідник описує віртуальний дискурс наступним чином: «У постсучасній культурі виникає новий тип дискурсу – віртуальний. Він стає самостійною дискурсивною практикою, яка асимілює інші дискурси і виявляється основним посередником для доступу до них; є дискурсопороджуючою інстанцією з особливим механізмом знакопородження; формує особливий тип віртуальної ідентичності, через яку формуються інші типи культурної ідентичності; має складну, багатошарову полідискурсивну будову» (Галкін, 2013). Полідискурсивність задається у віртуальному дискурсі на кількох специфічних для

нього комунікативних сферах: функціонально-технологічному; соціо-функціональному та інтерактивному. На наш погляд, опису віртуального дискурсивного простору в сукупності різних дискурсів найкращим чином відповідає концепція мовного існування, запропонована Б. М. Гаспаровим, згідно з якою віртуальний дискурс складається з комунікативних фрагментів, що зберігаються в пам'яті як заготовки, які потім «зшиваються» в актах комунікації, а саме віртуальне середовище подібне мнемонічному середовищу людської свідомості, зберігає і оперує величезним масивом дуже рухливих і пластичних комунікативних фрагментів (Гаспаров, 1996). Вживаний в дисертаційній роботі Е. В. Вавілової, термін «віртуальний дискурс» спирається на два лексичних значення слова віртуальний: 1) можливий; такий, який може або повинен проявитися за певних умов, але в реальності не існуючий; 2) створений на екрані комп'ютера; відтворений комп'ютерними засобами. Розуміється таким чином термін «віртуальний» має більш вузьке значення, ніж в роботі Д.В. Галкіна (Галкін, 2013). Друге значення слова «віртуальний» цілком відповідає зазначеному термінологічному застосуванню і узгоджується з першим значенням слова в розумінні вищезазначеного дослідника, але, на відміну від нього, зберігає смисловий компонент значення «нереальності», що, на наш погляд, не сприяє позначенню ним процесу комунікації через комп'ютер. Спірним, на наш погляд, є розуміння П. Е. Кондрашовим терміна «комп'ютерний дискурс» не тільки як процесу і результату спілкування за допомогою комп'ютера, але і як «навколокомп'ютерної» сфери комунікації: спілкування фахівців цієї галузі знань, комп'ютерні журнали, телефонні SMS-повідомлення, Друкована продукція про спілкування такого роду, тексти комп'ютерних ігор і т.д. (Кондрашов, 2004). Незрозуміла віднесеність телефонних SMS-повідомлень до виділеної автором сфери комунікації, до того ж, ми вважаємо необґрунтованим включення самої «навколокомп'ютерної» сфери комунікації в поняття «комп'ютерний дискурс», так як вона не відображає властиві даному феномену специфічні характеристики. Можливо, говорячи про «навколокомп'ютерної» сфері комунікації, П. Е. Кондрашов хотів підкреслити, що лексика комп'ютерного дискурсу (значна частка якої представлена

комп'ютерним жаргоном, джерелами поповнення якого служать: лексика Інтернету, лексика web-дизайну, лексика комп'ютерних ігор, лексика електронних презентацій, лексика комп'ютерної графіки, лексика програмістів, лексика комп'ютерної музики і відео) проникає в так звану їм «навколокомп'ютерну» сферу комунікації.

Але даний факт, на наш погляд, вказує лише на процеси взаємопроникнення і взаємодії між комп'ютерним спілкуванням і традиційними формами комунікації.

1.3. Загальна характеристика та історія ІТ в Китаї

З точки зору розвитку неважко зрозуміти, чому всі покладають настільки великі надії на технічний прогрес. Люди схильні вважати, що технології можуть самі по собі покращувати виробництво і підвищувати якість життя, знижувати собівартість продукції, створювати цінності, об'єднувати суспільство. Однак піввікова практика їх застосування показала зовсім інший результат. З'ясувалося, що поширення технологій - процес аж ніяк не безкоштовний, а глибокий вплив, який вони надають на суспільство, набагато складніше, ніж люди можуть собі уявити. Це не тільки підвищення ефективності виробництва. Вплив технологій простягається далеко за його межі, розхитуючи структуру суспільного поділу праці і розподілу. Англійський письменник Льюїс Керролл сказав: «Наше так зване підкорення сил природи зазвичай перетворюється в силу, за допомогою якої одна частина суспільства управляє іншою частиною, використовуючи природу як інструмент». Радіючи вражаючим економічним успіхам, які приніс науково-технічний прогрес, серйозний дослідник не повинен випускати з уваги питання взаємодії між наукою, технікою і соціумом, розглядаючи їх з точки зору гуманітарних і соціальних наук.

Цифрові технології, або науково-технічний прогрес, мають величезний вплив на загальне соціальне благополуччя. Особливо це відноситься до таких поширених технологій, як мобільний інтернет, хмарні обчислення, великі дані. В цілому вони не тільки прискорюють розвиток людської цивілізації, але і нерідко несуть з собою

«сюрпризи», викликані зовнішнім ефектом економіки і обумовлені трьома парадоксальними явищами (Савкін, Нагібіна, 2017).

Перший такий парадокс пов'язаний з очевидним для всіх науково-технічним прогресом і бере початок в одному жарті Роберта Солоу, що прозвучала в 1987 р.: «Те, що ми вже увійшли в комп'ютерну еру, ви можете побачити скрізь, куди впаде ваш погляд, крім показників статистики продуктивних сил» (Савкін, Нагібіна, 2017). За цим жартом стоїть маса досліджень макроекономіки. Їх результати показують, що, незважаючи на широке застосування комп'ютерних технологій в США, продуктивність праці там не тільки не виросла, але в якісь роки навіть впала. Хоча у всіх створюється відчуття того, що технології розвиваються стрімко, цифри статистики показують, що на тлі показників повсякденного споживання продуктів науково-технічного прогресу втрачається головне - сама людина, його потреби і потреби. Очікувані людьми збільшення тривалості життя, підвищення якості освіти, поліпшення житлових умов не відображаються в статистиці ВВП (валового внутрішнього продукту), і це стало однією з тем для жартів, якими економісти обмінюються один з одним. Те, що можна побачити і помацати, але не можна виміряти, стало парадоксом наочності науково-технічного прогресу, що мучить наукове співтовариство.

Другий парадокс – мікродослідження науково-технічного прогресу з точки зору макроскопічного соціального розподілу, постійні сумніви в неупередженості і справедливості такого прогресу. Отримані висновки приводять людей в ще більше замішання. Томас Пікетті в своєму бестселері «капітал в XXI столітті» (Савкін, Нагібіна, 2017), вивів зв'язок між технічним прогресом і збільшенням розриву між багатими і бідними. Незважаючи на стрімкий розвиток технологій за 30 років після появи парадоксів Солоу, далеко не у всіх виходить отримувати з них користь в рівній мірі. Факти говорять про те, що більшість людей не встигає за шаленим розвитком технологій. Хоча рівень соціальної забезпеченості в цілому зростає, на його тлі якість життя населення середнього і низького рівня достатку різко падає. При цьому на саме забезпечене населення припадає найбільша частка в розподілі багатств. Це мимоволі

змушує нас переосмислити кінцевий вплив даного явища на соціальний добробут всього суспільства. Чим же викликана зростаюча нерівність при розподілі багатств? Стало воно плодом самого прогресу або є метаморфозою, створеної існуючою соціальною системою? Це другий парадокс.

Третій парадокс підкреслює взаємозв'язок між науково-технічним прогресом і соціальним розвитком суспільства. Освітлювальна техніка стрімко пройшла етапи підвищення ефективності, падіння цін і продовження терміну служби - від свічок в Середньовіччі до газових ламп XIX століття, від електричних до сучасних світлодіодних ламп (Савкін, Нагібіна, 2017). Але якщо в XIX столітті виробництво газових ламп було однією з галузей, на яких трималося економічний розвиток, то сьогодні освітлювальні прилади поступово витісняються на периферію економіки, практично не впливаючи на зайнятість, інвестиції, споживання. На це люблять посилалися деякі з економістів: якщо науково-технічний прогрес рухається не в ту сторону, куди зростає соціальний попит, він відривається від соціуму, так як не може знайти собі гідного застосування. Виникає так званий парадокс взаємозв'язку – прогрес дійсно видно неозброєним оком, але його вплив на соціальний добробут настільки мізерно мало, що його можна ігнорувати.

Чи зможе цифрова економіка вибратися з пастки наочності, неупередженості і корелятивності і привести суспільство Китаю в гармонійне, стабільне і прогнозоване майбутнє? Можливо, відповідь на це питання криється не в самому розвитку цифрової економіки, а в тому, як поєднувати її з національною специфікою Китаю, етапами соціального розвитку, політичним плануванням, вимогами генерального планування. Однак сьогодні, коли все активніше розвиваються віртуальна реальність, штучний інтелект та інші технології і вже видно неминучість нового витка науково-технічного прогресу і комплексних інновацій, ми з оптимізмом дивимося на майбутні відносини між технологіями і соціумом.

Таке позитивне ставлення перш за все викликано самим технічним прогресом. Починаючи з мобільного інтернету, великих даних і закінчуючи віртуальною

реальністю і штучним інтелектом, він органічно влітається в людське суспільство (Савкін, Нагібіна, 2017). Адже нові технології з'явилися не у виробничих цехах, а у фінансових, освітніх, медичних та інших галузях, тісно пов'язаних з повсякденним життям людей. І це різко відрізняє розвиток сучасних технологій від науково-технічного прогресу минулого. Сьогодні наукові та технічні розробки як ніколи близькі людям. Можливо, їм вдасться без значущих втрат обійти пастку неупередженості.

Більш того, в Китаї завершилося початкове накопичення соціального капіталу, і китайське суспільство поступово підвищує якість споживання. У міру зростання добробуту населення переходить від задоволення базових потреб в одязі, їжі і житло до потреб більш високого рівня. Науково-технічний прогрес нового покоління пом'якшив цей суперечливий процес, слідуючи за змінами в суспільних потребах. Пастка корелятивності більше не проблема.

Куди складніше виявилось вирішити задачу оцінки, яка стоїть перед технологіями нового покоління точно також, як стояла і перед технологіями минулого. Можливо, в цьому відношенні ми можемо повністю зрозуміти їх суть і сенс. Для цього нам потрібно уважно поспостерігати за тим, як технічний прогрес впливає на всі соціальні аспекти. Поспостерігати, зробити висновки і чесно все зафіксувати. Цю книгу можна розглядати як спробу такого спостереження. Вона дає надію наблизитися до розуміння сутності технологій і того, як ці досягнення людської цивілізації можна використовувати для зростання добробуту суспільства.

Модернізація суспільства вимагає більш досконалих засобів контролю і мислення. Нові технології наповнюють людей енергією, спонукаючи їх діяти. Люди стають сильнішими, розширюють свій кругозір. А це означає, що суспільство як сукупність людських індивідуальностей змушене розвиватися, ставати більш зрілим і керованим. Зрештою, науково-технічний прогрес - одна з головних сил розвитку людського суспільства. Ще одна така сила-це схильність людства до самоаналізу.

У 2016 р. на саміті «Великої двадцятки» (G20) Китай вніс пропозицію про підписання документа «ініціатива з розвитку і співробітництва в галузі цифрової економіки G20». Вперше в офіційному документі Китаю з'явився вислів «цифрова економіка». У 2017 р. у звіті про роботу уряду було зазначено: «Поглиблений розвиток концепції «Інтернет!», стимулювання прискореного зростання цифрової економіки принесе істотну вигоду і підприємствам, і населенню». Після цього термін «цифрова економіка» став широко використовуватися в Китаї (Савкін, Нагібіна, 2017).

Піднебесна відома всьому світу своїми глибинними знаннями про людське тіло і традиційною медициною. Медична галузь також не залишилась поза увагою науковців і винахідників. Китайські вчені почали збір ДНК якомога більшого числа жителів країни. Ця програма також підтримується державою. За допомогою цих зразків вони сподіваються знайти ліки від самих різних захворювань. На програму закладено 9 млрд. доларів. Завдяки величезній базі даних вчені зможуть проаналізувати причину виникнення хвороб у величезної кількості випадків. Над проектом працюють відразу кілька університетів, які займаються цими дослідженнями.

Завдяки зусиллям фахівців, які працюють в центрі матері і дитини в місті Гуанчжоу, Китаю вдалося просунути у створенні спеціалізованого апарату, який використовується для виявлення і класифікації хвороб. Винайдений пристрій для визначення діагнозу використовуватиме штучний інтелект. Функції апарату дозволять визначати наявність у пацієнта захворювань подібно до професійної діяльності медичних фахівців.

У сучасних медичних пристроях-імплантах використовують тверді літій-іонні батареї, а існуючі гнучкі батарейки містять займисті або отруйні електроліти, що загрожують безпеці пацієнта. Команда китайських вчених створила гнучку батарейку, що працює на солоних рідинах, зокрема поті або сльозах. Розроблено два види батарей: один виконано у формі багаточислової стрічки з розташованими всередині електродами, інший – зі згорнутих джгутом нанотрубок.

КНР стрімко рухається вперед в технологічне майбутнє. Наразі інноваційні технології проникають майже в усі куточки країни. Наприклад, у провінції Гуйчжоу (Південно-Західний Китай) завершується будівництво надземної монорельсової лінії протяжністю більше 10 кілометрів для поїздів на літєвих батареях, повідомив член Академії наук Китаю Чжай Ваньмін (Савкін, Нагібіна, 2017).

Китай першим у світі провів успішне випробування пасажирського безпілотника. Наступного року з'явиться перший у світі серійний електромобіль, повністю надрукований на 3D-принтері. Новинка називається LSEV. Її розробник – китайська X Electrical Vehicle (Ши Сюй, 2010).

Зараз приблизно 600 міст в Китаї застосовують «розумне будівництво». Слідом за постійним розвитком і вдосконаленням технологій великих даних, інтернету речей і штучного інтелекту йде нова хвиля будівництва розумних міст (Savkin, Nagibina, 2017).

Китайські фахівці спільно з архітекторами і дизайнерами з Великої Британії спроектували дві неймовірно високих будівлі: якщо проект «Вежі Фенікса» буде реалізований, то на території міста Ухань, з'являться два найвищих у світі хмарочоси. Довжина будівель сягатиме кількох кілометрів. Особливістю веж називають те, що вони будуть повністю автономні. Проектувальники впевнені, що будівля повністю зможе забезпечувати себе необхідними ресурсами за рахунок використання альтернативних джерел енергії.

Китайський інтернет-гігант Baidu планує взяти активну участь в здійсненні містобудівного проекту, центральне місце в якому займатиме розробка і використання систем штучного інтелекту. Йдеться про нову особливу економічну зону Xiongan New Area (100 км на північний захід від Пекіна й 100 км на захід від Тяньцзіня) (Савкін, Нагібіна, 2017).

Інші китайські фахівці зуміли створити спеціальні шпалери, які здатні попередити своїх власників про виникнення пожежі в будинку. В основу інноваційного винаходу покладено використання графена.

Новації не минули і китайську культуру. У Китаї побудували перший у світі парк віртуальної реальності. East Valley of Science and Fantasy розташовано в місті Гуйян у провінції Гуйчжоу на південному заході Китаю (Савкін, Нагібіна, 2017). У парку, що займає 130 гектарів, можна зануритися в неймовірні світи з драконами, злітати в космос, покататися на американських гірках і отримати безліч інших вражень. Атракціони є поєднанням віртуальної і доповненої реальності з безліччю інших високотехнологічних трюків, як наприклад голографія.

Наприкінці минулого року в місті Гуанчжоу під час економічного форуму Fortune Global Forum 2017 було влаштоване світлове шоу за участю 1180 дронів. Нещодавно у місті Сіань встановили новий рекорд. Протягом 13 хвилин 1374 дрона одночасно показали в повітрі світлове шоу. Дрони під час шоу піднялися з поверхні вузької міської стіни і створили над нею світлову завісу довжиною 1200 метрів і висотою 100 метрів.

1.4. Характерні особливості китайськомовного ІТ дискурсу

«Комп'ютерна мова» інтернет-комунікацій розглядається як особливий вид дискурсивної практики, в якій інтернет-мислення подібно феномену внутрішнього мовлення. Користувачі Інтернету висловлюють думки у світі особистих інтересів, діють без оглядки на регламент, субординацію, слідує власним інтенціям, їм подобається відчувати прямий вплив на ситуацію. Для Інтернет-користувачів характерні такі риси: масовість поряд із відносною анонімністю, рівність можливостей, психологічна свобода, прагнення до змагання, добровільне об'єднання за інтересами й цінностями, оперативність.

Особливий інтерес у лінгвістів викликають розмовні мережеві жанри, оскільки саме в них відбивається вся своєрідність мови Інтернету. Так, для мови Інтернету характерні: – наявність спеціальних піктограм, невербальні засоби спілкування; до них відносяться передусім «смайлики», які передають різні почуття мовця у вигляді тих чи

інших забавних малюнків, вживання великої літери, що символізує підвищення голосу тощо; – наявність нейтральних засобів літературної мови; – використання нелітературних мовних засобів, що зближує з мовою публіцистики; – широке поширення скорочень; – створення неологізмів по продуктивним словотворчим моделям (аффіксація, усічення, інтелектуальне калькування, пряме запозичення без змін); – поява нових слів під впливом технічного (комп'ютерного) жаргону; – наявність ономастичної лексики з підвищеною експресією; – активне використання форм імперативу першої особи однини замість форми ввічливості у другій особі множини; – тяжіння до аграмматизмів (відхилення від синтаксичних і пунктуаційних норм літературної мови); – емоційний синтаксис.

Сучасні науково-технічний прогрес та процес глобалізації подалі продовжують вплив як зовнішні фактори на розвиток мови та мовних систем. Потреба в заповненні прогалин в лексиці, в створенні і розвитку комплексних термінологічних систем, здійснення нових форм комунікації, породжує велику кількість неологізмів, при цьому деякі з них можуть створюватися за невластивим конкретної мови словотворчих моделях (Canale, 1980).

На цьому етапі китайська мова зіткнулася з проблемами освоєння буквених і гібридних лексичних одиниць, а також розвитку лексичних систем.

Китайська мова, будучи однією з найпоширеніших за кількістю носіїв у світі, у сфері розвитку науки та техніки, піддається змінам, найбільш суттєві з яких відбуваються у її лексичному складі.

Найбільш яскравим підтвердженням динамічного характеру мови служить її здатність збагачувати свій словниковий склад новими лексичними одиницями. Значний приплив і високу динаміку утворення нової лексики в китайській мові демонструє багатокomпонентна область, пов'язана з інформаційними технологіями та інтернетом. В процесі повсюдного застосування комп'ютерів і мережі інтернет колись спеціалізовані терміни стають частиною повсякденної мови, а інтернет-лексика і особливості спілкування в мережі проникають в інші сфери життя. Аналіз словникових лексем

свідчить про економію номінативних засобів і розвитку нових значень китайськими словами, що спрощує процес перенесення англійських термінологічних мікросистем в китайську мову, наприклад, назв базових елементів графічного інтерфейсу і команд: window - 窗 (chuāngkǒu) - вікно, folder - 文件夹 (wénjiànjiā) – папка/репозиторій, save - 保存 (bǎocún) – зберегти, rename - 重命名 (zhòng mìng míng) - перейменувати (Тер-Минасова, 2000).

Англійська мова також є основним джерелом різного роду запозичень, як приклад семантичних - отриманих в результаті структурного калькування: packet transfer procedure - 包传输程序 (bāo chuánshū chéngxù) - пакет + передача + процедура, installation process - 安装进程 (ānzhuāng jìnchéng) - установка + процес, Bluetooth - 蓝牙 (lányá) - синій + зуб / «блютуз», етимологічного калькування: computer - 电脑 (diànnǎo) – комп'ютер (Ши Сюй, 2010).

Всі вищевказані приклади використовують стандартні механізми освоєння іноземних слів китайською мовою. Отримані в результаті терміни зовні не відрізняються від традиційних китайських слів.

Навпаки, поширення алфавітних слів і різного роду гібридних утворень стало новацією в китайській мові. Літерні слова і гібридні - не вписуються в силабічний пристрій китайської мови, їх адаптація пов'язана з цілим рядом труднощів семантичного характеру.

Наприкінці 1970-х років Китай почав реформувати свою економічну систему і відкрив свої двері для зовнішнього світу. Після приблизно двох десятиліть реформ в Китаї спостерігається безпомилкова поява видів діяльності, які характеризують «капіталістичне суспільство»: індустріалізація, приватизація засобів виробництва, перетворення праці на товар, виникнення нового класу багатих і так далі.

Зміни призвели до швидкого економічного розвитку: наприклад, в період з 1979 по 1997 рік щорічний темп зростання валового внутрішнього продукту (ВВП) Китаю становив 9,8 – приблизно в три рази більше, ніж у середньому по світу.

Високі темпи зростання, на думку деяких вчених, були досягнуті за рахунок повсюдної і серйозної деградації навколишнього середовища як в сільських, так і в міських районах. Забруднення повітря, води і землі посилилося, прискорилося втрата сільськогосподарських угідь в результаті індустріалізації, і повені в річкових системах стали більш частими, і це лише деякі з них. Зростання вільного ринку призвів до збільшення розриву в доходах між багатими і бідними. Сполучений зі збільшенням розриву зростає рівень безробіття. Ці проблеми, серед багатьох інших, викликали психологічну та ідеологічну кризу для багатьох китайців і породили невимовне обурення проти реформ, глобалізації та уряду.

У Китаї публічно стверджується, що уряд втратив контроль над охороною навколишнього середовища, а вільний ринок віддав Китайський робітничий клас на милість нової капіталістичної експлуатація.

Стверджується, що те, що Китаю потрібно зробити найбільше, - це не тільки швидке економічне зростання, але також захист навколишнього середовища та соціальна справедливість. Однак багато представників культурної еліти згодні з урядом в тому, що ці проблеми неминучі в міру переходу Китаю до вільної ринкової економіки.

Проблеми найкраще розглядати як «труднощі зростання», необхідні для процесу трансформації.

Вони стверджують, що екологічні проблеми можуть бути вирішені за допомогою високорозвиненої науки і техніки, а проблеми безробіття і нерівності в доходах будуть поступово пом'якшені або вирішені, якщо економіка збережезростаючий. Щоб протистояти виклику реформі, уряд і його культурні еліти створили за допомогою засобів масової інформації та інститутів домінуючий дискурс: економічний розвиток є першочерговим завданням, наука і техніка є продуктивною силою. Освіта китайською мовою завжди сприймалася і використовувалася урядом і культурними елітами як важливий засіб передачі домінуючої ідеології в Китаї.

Як у підручниках з мов будується те, що вважається офіційними культурними знаннями? Чиїм інтересам служать підручники?

Це аксіома у вивченні сучасної китайської мови, освіта, форма і зміст навчальної програми якого визначалися вибором підручників. Частково це пов'язано з труднощами досягнення стабільної якості викладання і системної комунікації в умовах географічного та регіонального розмаїття. Це також пов'язано з китайською культурною традицією, в якій підручники вважаються основним джерелом знань і авторитетом.

У традиційній китайській освіті формальна шкільна освіта передбачала вивчення конфуціанських доктрин. Дійсно, слово «вчити» на китайській мові фактично означає «вчити книги» (教书)» (Ши Сюй, 2010).

Мета традиційної китайської освіти полягала в тому, щоб навчайте дітей відповідати більш однаковим стандартам поведінки, що диктуються конфуціанським текстом або каноном. Незважаючи на те, що сучасна китайська освіта була глобалізована або вестернізована, цей погляд на освіту все ще дуже поширена.

Основний акцент в сучасному навчанні китайської мови як і раніше робиться на розвитку моральних якостей за допомогою навчання грамоті на додаток до навчання чотирьом мовним навичкам, і цей акцент зумовлює Підручники і вчителі повинні бути моралістами: стежити за тим, щоб поведінка дітей відповідала зовнішнім моральним очікуванням і критеріям, а не бути чутливими до їх внутрішніх потреб, почуттів і прагнень, які підкреслюються в західній системі освіти.

Хоча китайські викладачі останнім часом почали обговорювати широко звані конструктивістські підходи, підкреслюючи важливість ролі студентів у побудові знань і «навчанні для розуміння», мало хто звертає увагу на культурні знання, узаконені в мові підручники як проблематичні. У підручниках вивчається тут явно позовна заява відповідно до підходу, використовувані мовні та культурні знання, відібрані в підручниках науково сортовий, щоб відповідати дитячому пізнавальному розвитку, з одного боку, а з іншого вони підкреслюють, що належне використання в підручниках

можуть допомогти студентам розвивати їх естетичні почуття, здорової особистості, моралі і наукових поглядів.

Було б цікаво вивчити, як ці твердження реалізуються в підручниках, як підручники використовуються в класах, як на них впливають західні теорії освіти і так далі. Однак у цій роботі я дотримуюся позиції відповідно до критичних досліджень навчальних програм, згідно з якою підручники не тільки відображають мету і припущення, які переслідує конкретна навчальна програма, але також втілюють культурні знання, які узаконює конкретне суспільство.

В останні два десятиліття зростає обсяг досліджень в області критичних навчальних програм, що продемонстрували, що офіційно санкціоноване культурне знання не є нейтральним. Замість цього вони виявляють, що підручники є ідеологічними системами повідомлень для передачі і відтворення домінуючих цінностей і переконань суспільства.

Підручники, як результат виборчої традиції, представляють версію домінуючого класу про те, що становить важливі знання і законний світогляд.

Однак культурні знання завжди представлені в підручниках як природні, а суб'єктивні інтерпретації реальності і ціннісні судження проєктуються як факт. Іншими словами, підручники вибірково відображають одну версію культурних знань, історії та культури, опускаючи інші можливі версії.

ВИСНОВКИ ДО 1 РОЗДІЛУ

Поширення Інтернету призводить до розвитку віртуального дискурсу, з'являється неформальна мова, яка створюється користувачами. Можна назвати це мережевою мовою. Все частіше мережева мова проникає в реальне життя і має великий вплив на повсякденне спілкування. У Китаї 90 людей з 100 постійно використовують мережеву мову. Це призвело до того, що вживання елементів мережевої мови увійшло в звичку. У повсякденному спілкуванні люди використовують лексику віртуального дискурсу частіше, ніж нормативні літературні слова і вирази. Ця мова, якою люди користуються в Інтернеті, часто не відповідає мовній нормі.

Перш за все, ми з'ясували, що існує прямий і найтісніший зв'язок між інтерпретацією поняття «дискурс» і розподілом дискурсів за видами. Залежно від того, в якій галузі знання або галузі лінгвістики трактується термін, виявляються відповідні критерії типології (будь то комунікативні стратегії, функціональні параметри спілкування, моделі репрезентації спілкування в свідомості людини, комуніканти як представники тієї чи іншої соціальної групи і обставини спілкування або система дискурсивних формацій). Серед подібного розмаїття підходів і концепцій нам представляється можливим виділити два великих класи самих критеріїв класифікації дискурсів: семантичний (або тематичний) і структурний. Релевантною ознакою в даному випадку є звернення авторів або до змістовної, або до формальної сторони дискурсу.

Науково-технічний дискурс будується з двох основних точок зору. Одна з них - раціональний розум і науковий підхід; інше-сучасна наука і техніка. Перспектива раціонального мислення і наукового підходу представлена в групі текстів. Незважаючи на різні теми, ці тексти мають однакову спрямованість, щоб переконати дітей-читачів в тому, що вони повинні володіти раціональним мисленням і науковим підходом, щоб вирішувати проблеми або досягати успіху в своєму житті.

Більш того, вони повинні сформулювати раціональний розум і наукове ставлення, перш ніж вони можуть оволодіти «потужними знаннями» в галузі науки і техніки. Перспектива науки і техніки представлена в серії текстів, які інтертекстуально пов'язані, щоб переконати читачів в тому, що тільки наука і техніка можуть забезпечити краще життя для людей, і тому вони повинні вивчати знання в якості пріоритету.

За допомогою цих кругових аргументів або точок зору дискурс виключає будь-яку іншу альтернативну версію науки і техніки і виключає будь-який виклик «силі» науки і техніки.

У той же час сучасна наука і техніка представлені в дискурсі як результат раціональний розум і науковий підхід. Тому обидві точки зору тісно пов'язані, щоб створити версію світу, в якій наука і техніка відображають привілейовані знання. Дискурси розглядаються критичними дискурсивними аналітиками як способи побудови галузей знань. Як форма соціальної практики, конструювання знань пов'язане з конкретними сторичними та соціокультурними контекстами і є засобом, за допомогою якого створюються або оскаржуються існуючі соціальні відносини і задовольняються різні інтереси.

Ця позиція сумісна з теоретичним припущенням про критичні дослідження навчальних програм, зазначених раніше.

Цей міждисциплінарний підхід став однією з найбільш впливових моделей в дискурсивному аналізі. Він широко використовується в різних галузях наукових досліджень, оскільки надає дослідникам систематичні та критичні методи аналізу та опису як усного, так і писемного мовлення

Тексти, беручи до уваги більш широкий соціокультурний контекст, в якому створюються тексти .

Наш аналіз включатиме три види аналітичних методів: лексичний, граматичний і граматичний аналіз історії. Ці методи надають багатий набір тем для обговорення, але те, що я тут уявляю, обов'язково буде вибіркоким, а не повним звітом.

РОЗДІЛ 2. МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ КИТАЙСЬКОМОВНОГО ІТ ДИСКУРСУ

2.1. Загальні принципи лінгвістичного та семантичного аналізу ІТ дискурсу

За своєю значущістю та революційним впливом на мову поява Інтернету прирівнюється до створення друкарського верстата Й. Гуттенбергом, а особливості мережевого спілкування дають підстави говорити про формування третьої форми мовлення – проміжної між усним та писемним мовленням. Для її опису в науковій парадигмі використовуються терміни e-language, netlingo, etalk, geekspeak, netspeak, weblish, written speech, language centaur, а комунікативний простір її функціонування називають комп'ютерноопосередкованою комунікацією.

Намагаючись розмежувати усне, писемне і мережеве мовлення, Д. Крістал справедливо зазначає, що мережеве мовлення – це писемне мовлення, більшою мірою наближене до усного, ніж усне мовлення до свого письмового варіанту. Вчений визначає мережеве мовлення за формулою: усне мовлення + писемне мовлення + електронно-опосередковані особливості і розглядає його не як гібрид, а як новий вид мовлення. Наомі С. Берон використовує з цією метою метафору стверджуючи, що мережеве мовлення можна розглядати як свого роду лінгвістичний кентавр, що володіє рисами традиційного писемного і усного мовлення, але в кінцевому підсумку є чимось більшим, ніж їх поєднання.

Л. Ю. Іванов для пояснення присутності в Інтернет-дискурсі взаємовиключаючих ознак усного і писемного мовлення пропонує проводити розмежування форм мовлення на основі їх концептуальних і формальних ознак. Відповідно до цього підходу виділяються концептуально усні і концептуально письмові тексти, які можуть не співпадати з формально усними і формально письмовими. Так, до концептуально і формально усних відносяться, наприклад, телефонні розмови; до концептуально і формально письмових – наукові монографії; до концептуально письмових і формально

усних – публічне зачитування письмових текстів; до концептуально усних і формально письмових – тексти в мережі Інтернет.

Як зауважує Д. Крістал, «Інтернет» – це електронний, глобальний, інтерактивний засіб спілкування, що безумовно накладає відбиток на його мовні характеристики (Крістал, 2004). Визначальний вплив на перебіг і мовну організацію комунікації в мережі Інтернет здійснює технологічний фактор. Цей вплив прослідковується на всіх рівнях мовної системи, що дає привід стверджувати про його системний характер і відносити мову Інтернету до особливої форми функціонування мови (Землякова, 2010). Основною формою існування комунікації в Інтернеті є писемна, але канони писемного мовлення тут постійно порушуються, оскільки спілкування більшою мірою носить неформальний характер. У зв'язку з цим важко не погодитись з Л. Ю. Івановим, який підкреслює, що в мережевому мовленні прослідковуються принаймні дві тенденції: 1) одночасне ускладнення одних і спрощення інших засобів в порівнянні з аналогічними засобами літературної мови; 2) конкуруючий вплив писемного і усного мовлення (Іванов, 2000).

При аналізі мови, перш за все мови науки, використовують аналітичний метод, що підтверджує той факт, що аналіз збігається з мистецтвом міркування і мистецтвом відкриття. Ще Кант, виявляючи різні рівні знання, осмислення, аналіз і синтез як специфічні форми пізнавальної діяльності. Метод аналізу став широко застосовуватися в природних і соціальних науках.

Так, наприклад, Ж. Боден в книзі «Метод легкого пізнання історії» (1956) побудував концепцію суспільства на основі поділу цілого (цивільного) порядку на складові частини.

А. П. Огурцов в дусі сучасного бачення пізнавального процесу зазначає, що лише деякі представники класичної думки (першим серед них був Кант) усвідомили ту обставину, що теоретичний дискурс не є настільки лінійним, як він представлявся в геометричному способі думки, що він передбачає звернення до процедур уяви, бачення ідеальних об'єктів, включення часу в акти синтезу, виходу розуму за межі досвіду. Це і

стало ядром філософії і науки ХХ ст. , яка почалася з руйнуванням в геометрії і фізиці гомогенності евклідового простору, з розуміння простору як енергетичного поля (Огурцов, 2007).

Розмірковуючи про дискурс-аналіз, слід виділити дві традиції, на які він спирається: по-перше, це традиція етнолінгвістичних досліджень, орієнтованих на запис і аналіз усних текстів різних мов; серед найбільш відомих представників цієї традицією-школою американської етнолінгвістики. По-друге, це Чеська лінгвістична школа, яка відродила інтерес до таким поняттям, як тема і комунікативна організація тексту.

Слід зазначити, що в цей час були опубліковані важливі роботи з лінгвістики тексту.

Дискурсивний аналіз підходить для вивчення структури різних текстів. Перш за все, дискурсивний аналіз вивчає виражаються цими структурами «підрядкові» значення, думки і ідеологія. Для теорії навчання іноземним мовам найбільш доцільно розглядати структурний зміст дискурсу з точки зору позиції Т. А. ван Дейка, М. Л. Макарова, де дискурс виступає як лінійна, так і самоорганізована когерентна освіта (Макаров, 2003).

За кожним типом дискурсу проступає свій «можливий світ», дії і об'єкти в якому оцінюються і осмислюються за логікою цього (уявного і, загалом, конструюється людиною) світу. Близькість цього можливого світу до реально існуючого може приймати найрізноманітнішу форму (від досить адекватного його відображення до повного спотворення, від проходження правді або істинності фактів до вигадки, фантазії, від зануреного у минуле до передбачуваного, бажаного або ж неминучого в майбутньому і т.д.). Можна цілком говорити тому про «світ дискурсу» і відновлювати – за мовними даними або за асоціаціями з цими даними – його специфічні риси.

Є. С. Кубрякова бачить головну мету лінгвістичного аналізу дискурсу в демонстрації всього різноманіття мовних форм, експлуатованих для вираження того чи іншого комунікативного задуму (Кубрякова, 2004).

«Рішення всякого смислового завдання вимагає активізації цілком певних рис мови, і з існуючого альтернативного ряду засобів, з наявного набору різних можливостей і прийомів вибираються або будуються конкретні мовні форми. Різні типи дискурсу вимагають різної граматики і різної лексики, і вони їх створюють» (Кубрякова, 2004).

Когнітивно-дискурсивний підхід до дослідження діалогічного дискурсу передбачає вивчення концептосфери даного різновиду спілкування, яка представляється особливою формою репрезентації колективного знання. Концепт є базовою когнітивною одиницею зберігання інформації, що грає головну роль у породженні та інтерпретації дискурсу.

Об'єктивація концепту завжди залежатиме від типу аналізованого діалогу (talking about yourself, starting conversation, making a date або asking for information: question techniques, answering techniques, getting more information) (Кубрякова, 2004).

Прийнявши за одиницю аналізу дискурс, в рамках сучасної парадигми знання наука трактується як різноманіття форм дискурсу, їх взаємин. Цей підхід веде до того, що в дослідженні широко використовуються такі лінгвістичні поняття, як історична уява – стежки-метонімія, метафора, іронія, шаблони і т. д., іншими словами, все те різноманіття засобів, які зазвичай зараховувалися до «риторичних фігур» і виносилися за дужку наукових висловлювань, що ототожнюються з нейтральними денотативними реченнями, тобто наука трактується як наратив, як оповідний дискурс і до нього додаються всі засоби, раніше використовувані в риториці.

Риторичний поворот в аналізі знання, який нерідко ототожнюється з софістикою, означає поворот до комунікативних параметрам наукового дослідження, виявлення умов і можливостей розуміння іншого і досягнення взаєморозуміння. Цей поворот передбачає розкриття нелінійного характеру міркування і мислення в науці. Нелінійна модель мислення виходить з розуміння його як однієї з характеристик когнітивного поля, в яке вводяться багато з тих здібностей, які раніше виключалися при вивченні мислення: уява, воля, ціннісні орієнтації, афекти та ін (Кубрякова, 2009). Так, вже

когнітивна психологія кладе в основу дослідження мислення осмислення когнітивних карт і опис прихованих цілісних полів, що визначають передсприйняття і осмислення об'єктів. Крім того, нелінійні моделі передбачають аналіз мислення як стану когнітивного поля, яке пов'язує моменти мислення в єдину конфігурацію локальних відмінностей, що є матрицею локальних мереж, функцій і векторів.

На сучасному етапі мовна особистість як надскладна система, що розвивається так само, як мова і середовище, є предметом дослідження не тільки лінгвістів і методистів, а й соціологів, соціолінгвістів, психологів, психолінгвістів, лінгвокультурологів, етнолінгвістів, філософів та ін. Ю. Н. Караулов (Караулов, 1987) розглядає мовну особистість як «сукупність здібностей і характеристик людини», він висуває на перший план інтелектуальні характеристики мовної особистості, такі як глибина і системність знань, вміння гнучко і динамічно ними оперувати, вміння абстрагувати, узагальнювати і аналізувати, володіти новими способами вирішення проблем, вміння чітко викладати свої думки і т.д. (Караулов, 1987).

У методичному плані важливим є те, що ці властивості інтелекту можна розвивати й удосконалювати в процесі навчання студентів лінгвістів іншомовному дискурсу як надскладній саморозвиваючій системі. Безумовно, для викладача необхідно знати і донести до студентів, що мовна особистість представляє собою надскладну, багаторівневу, багатоаспектну систему.

Структуру мовної особистості різні дослідники визначають по-різному. За Н. В. Масловою, мовна особистість складається з цінного культурологічного та особистісного компонентів (Маслова, 2002), а Ю. Н. Караулов виділяє три рівні мовної особистості: вербально-семантичний, когнітивний і прагматичний (Караулов, 1987). Отже, можна говорити про особливості функціонування кожного з рівнів у структурі мовної особистості, що репрезентуються відповідно її лексиконом, тезаурусом і прагматиконом (Караулов, 1987).

Ще А. Н. Леонтьєв розглядав систему особистості як «індивідуалізовану систему культури», що є орієнтиром у дослідженні мови та особистості (Леонтьєв, 1975). А

давньоримські філософи говорили «Qualis homo, talis ejus est oratio» яка людина, така його мова). І дійсно, саме мова безпосередньо пов'язана з виразом особистісних якостей людини, тобто «не можна вивчати людини поза його мовою» (Маслова, 2002). Таким чином, ми розглянули контексти нашої моделі навчання іншомовному дискурсу як надскладну систему, що саморозвивається, тріаду «мова-середовище – мовна особистість». Але мовну особистість не можна розглядати у відриві від свідомості.

У концепції А. Н. Леонтьєва свідомість являє ся переважно мовною свідомістю, оскільки значення су ществує перш за все в мові (Леонтьєв, 1975).

Оскільки дослідження свідомості у вітчизняній психології сформувалося в рамках діяльнісного підходу, передбачається, що концепція діяльнісної онтології свідомості поки не має альтернатив. На наш погляд, С. Л. Рубінштейн найбільш глибоко проникає в суть розуміння свідомості: «Свідомість формує внутрішній план діяльності, її програму. У цьому внутрішньому плані синтезуються динамічні моделі дії, за допомогою яких людина орієнтується в навколишньому фізичному і соціальному середовищі» (Рубінштейн, 1957). У логіці нашого дослідження в навчанні іншомовному дискурсу як надскладній саморозвиваючій системі свідомість відіграє вирішальну роль, оскільки воно дозволяє з урахуванням минулого досвіду, синтезу минулих моделей дійсності передбачити модель побудови мовленнєвих актів, розвивати її і направляти в потрібне дискурсне русло, в якому на перетині мовленнєвих актів, в точці біфуркації, народжуються нові смисли, тобто відбувається смислове утворення, смислопородження, що, в свою чергу, буде розвиток дискурсу як надскладної системи, що саморозвивається. Тут слід підкреслити, що «неповторність смислів, закладаються автором, вимагає багатотрудної роботи кожного, хто вступає в мовну комунікацію» (Рубінштейн, 1957).

Отже, аналізуючи модель, в логіці нашого дослідження вивчення іншомовного дискурсу як надскладної саморозвиваючої системи ми увійшли в стадію аналізу іншомовного дискурсу як надскладної саморозвиваючої системи. На наш погляд, ідеально визначення дискурсу Н. Д. Арутюнової: дискурс є мова, яка занурена в життя

(Арютюнова, 1990). Дискурс - це реалізація комунікативних функцій мови у всій різноманітності їх проявів, він підкреслює динамічний, що розвивається в часі характер мовного спілкування, детермінованого середовищем.

Слід нагадати, що М. Л. Макаров в центр семантичного зміст дискурсу ставить такі базові категорії, як пропозиція, референція, експлікатура та імплікатура, інференція, релевантність та пресуппозиція (Макаров, 2003). Ми ще додатково ввели таке поняття, як ментальний лексикон, розглядаючи дискурс як надскладну саморозвиваючу систему. Якщо коротко, то пропозиція визначається як об'єктивний зміст висловлювання, семантична модель відображення позамовної дійсності, ситуація в відволіканні від суб'єктивного сенсу.

Інтерференція є не менш значною категорією дисфункції. За Е. С.Кубряковою, вона пов'язана з здогадками на базі маю щогося досвіду з інтуїцією (Кубрякова, 2009). Важливими компонентами дискурсу є такі поняття, як експлікатура та імплікатура. В теорії дискурсу вони розмежовуються за двома напрямками: як «буквальне значення мовного виразу» і «мається на увазі сенс цього вирази в дискурсі» (тобто те, що мається на увазі мовцем).

Референція, ключове поняття будь-якого висловлювання, означає відношення між словами і об'єктами. Сучасний інтенціональний підхід до референції робить у традиційній парадигмі «слово-об'єкт» акцент на намір мовця.

Наступна категорія-ментальний лексикон-пов'язана зі здатністю людини зберігати в своїй пам'яті і миттєво витягувати з неї величезну кількість потрібних слів в процесі постійного спілкування.

На закінчення відзначимо, що з розвитком комп'ютерних технологій і постійним зростанням обсягів текстової інформації дослідження в області автоматичної обробки текстів сфокусувалися на прикладних аспектах. Однак нині можливості більшості програмних інструментів обмежуються морфологічним і синтаксичним аналізом у поєднанні з методами з теорії ймовірностей і математичної статистики. Таким чином,

лише обрана частина відносно простих завдань виявилася вирішеною, безліч проблем належить вирішити в майбутньому.

Очевидно, причин для цього багато. Наприклад, існує думка, що кожне правило в синтаксисі має свій аналог в семантиці. Цей постулат називають гіпотезою «правило до правила» (rule-to-rule hypothesis) (Огурцов, 2007). Насправді ця відповідність не є взаємно-однозначною, і в цьому складається головна складність. Дійсно, кожному синтаксичному правилу (дереву розбору) можна зіставити семантичне правило (дерево розбору), але воно не буде єдиним. Аналогічно семантичному правилу зіставляється синтаксичне правило, але необов'язково єдине. Саме ця неоднозначність призводить до нерозв'язним на сьогоднішній день проблемам в області автоматичної обробки текстів.

У зв'язку з цим міркуванням виникає питання вибору потрібного зіставлення з великої кількості можливих варіантів.

З усього вищесказаного можна зробити ще один дуже важливий висновок. Не слід розглядати процеси генерації та інтерпретації висловлювання окремо, так як вони нерозривно пов'язані між собою. Висловлюючи свою думку, людина орієнтується на те, чи зрозуміє його співрозмовник.

У процесі генерації висловлювання людина яка перевіряє себе, моделює, як співрозмовник сприйме інформацію. Схожий механізм діє при інтерпретації висловлювання. При осмисленні почутого або прочитаного ми знову ж зв'язуємося з нашими знаннями і уявленнями про світ. Тільки завдяки цьому нам вдається вибрати відповідний сенс (Кубрякова, 2004).

Сучасні дослідники схиляються до думки, що правильний вибір можна зробити, маючи додаткову базу знань про світ. Така база знань повинна містити загальносміслову інформацію про поняття та відносини між ними, щоб при зверненні до неї можна було визначити відповідний контекст висловлювання в автоматичний режим. Вона допомогла б враховувати накопичені знання про світ, які в явному вигляді не присутні в конкретному висловлюванні, але безпосередньо впливають на його зміст.

2.2. Методологія структурно-семантичного дослідження сучасного китайськомовного ІТ дискурсу

Вербальна комунікація включає ланцюг висловлювань, що містить інформацію, в основі якої лежить взаємодія матеріальних і духовних предметів і явищ, подій і ситуацій. Роль вербальної комунікації полягає у встановленні зв'язків між явищами (пізнавальний акт), в передачі адресату свого знання предмета з тією мотивацією, яка буде служити імпульсом для виконання адресатом певних інтелектуальних або матеріальних дій.

Комунікативний акт завжди передбачає як повне володіння адресатом мовою, так і наявність необхідних фонових знань, на основі яких забезпечується розуміння тієї чи іншої інформації. У процесі створення дискурсу обов'язково враховується рівень знань тих, кому цей дискурс адресується. Саме обсяг знань і спеціалізація адресата часто визначають характер викладу і структуру дискурсу. У процесі комунікації в дискурсі реалізуються інформаційні зв'язки комунікантів, які мають певний рівень знань, необхідних для розуміння і засвоєння відповідного матеріалу, при цьому мовний компонент адресанта і адресата повинен бути рівноцінним, а пізнавальна сторона спілкування (повне або часткове сприйняття - розуміння змісту комунікації) розглядається в рамках еквівалентності тезауруса комунікантів. Тезаурус комунікантів-частина культурної та наукової компетентності комунікантів при рівній мовній компетентності.

Мовна компетентність обумовлює, з одного боку, формування комунікантом інформації для адресата, а з іншого - сприйняття цієї інформації адресатом (Леонт'єв, 1968). Тому мовні одиниці, які структурують цю інформацію, володіють планом змісту, оскільки саме на цій ознаці і будується сама комунікація, а змістовний характер мовних одиниць повинен бути визначений не зі структурних параметрів, а з особливостей реального відрізка дійсності, що лежить в основі семантики відповідної мовної одиниці.

У більшості випадків семантичні властивості мовних знаків, які представлені в досить довгому і динамічно розгорнутому контексті (дискурсі), істотно відрізняються від семантичних властивостей тих же знаків, що розглядаються ізольовано або в короткому контексті (Леонтьев, 1968). Перш за все, мова йде, звичайно, про основний знак - реченні.

У сучасному мовознавстві неодноразово підкреслювалася думка про необхідність вивчення пропозиції з урахуванням типізованих текстових умов їх використання, іншими словами, з обов'язковим виходом в текст. Таке вивчення допомагає не тільки виявити нові семантико-синтаксичні ознаки окремих різновидів простих і складних речень, а й дає можливість розглянути їх з позицій функціональної граматики, яка досліджує граматичні одиниці у «взаємозв'язку з елементами різних мовних рівнів, що беруть участь у вираженні смислового висловлювання».

Крім того, аналіз пропозиції в його текстових зв'язках є основою для серйозної розробки теорії зв'язного тексту, яка обов'язково повинна враховувати «сполучуваність синтаксичної форми і семантичного значення тих же пропозицій, що складають структуру тексту».

Як відомо, пропозиція-основний механізм текстоутворення. Саме за допомогою пропозиції передається нова інформація в тексті в процесі його розгортання. Будь-яка пропозиція в складі тексту має здатність вступати в зв'язок з іншими пропозиціями. У реалізації цього зв'язку беруть участь лексичні, лексико-граматичні та граматичні засоби. Впорядкованість відовремених, модальних і просторових значень в пропозиціях, характер тема-ремантичного членування виконує сполучні функції в тексті.

Особливістю китайського ІТ дискурсу (Ши Сюй, 2010) слід визнати існування в ньому різних знакових систем, виражених не тільки вербальними елементами, а й математичними символами, графічним матеріалом і таблицями. У процесі створення дискурсу адресант «кодує» повідомлення, послідовно використовуючи формалізовану, вербальну і графічну (діаграмну) системи. Елементи різних знакових систем,

реалізуючи семантику одних і тих же по суті понять, вступають в різного роду відносини, парадигматичні, синтагматичні, інтегративні, що забезпечують внутрішню цілісність повідомлення і його образно-когнітивне наповнення.

Принциповим моментом організації комп'ютерного дискурсу є його «примірка» до адресата, оскільки вона істотно впливає на структуру дискурсу. Щоб пояснити це, звернемося до наступної аналогії. Процес отримання нової інформації адресатом полягає в членуванні і осмисленні цієї інформації. Оскільки адресат сам визначає, що йому читати/слухати, то він шукає в комп'ютерному дискурсі ті фрагменти, які є найбільш інформативними, і, зробивши їх аналіз, вирішує, чи є інформація дискурсу для нього актуальною. Тому необхідно, щоб в межах комп'ютерного дискурсу були чітко реалізовані «принципи членування і виділення найбільш комунікативно значущих відрізків висловлювання (тобто виділення прагматичного) ...

Кожен адресат, беручи участь в акті комунікації, має певний план пошуку змістовних домінант в комп'ютерному дискурсі. Звичайно кожен план пошуку індивідуальний, бо визначається рівнем спеціальної підготовки і загальним інтелектуальними рівнем адресата. Однак чітка композиція комп'ютерного дискурсу дозволяє виділити деякі магістральні пункти у вищевказаному плані.

Нами було проаналізовано композиційну структуру та визначено семантичну характеристику композиційних елементів комп'ютерного тексту (на матеріалі 150 текстів комп'ютерного дискурсу).

Інформація в ІТ дискурсі, власне, групується в масиви загальнокомп'ютерного характеру або в масиви, що мають вузькоспеціалізований інтерес. Тому в ІТ дискурсі завжди можна виділити внутрішні (езотеричні, зрозумілі лише фахівцям) і зовнішні (екзотеричні, популярні, доступні і неспеціалісту) фрагменти. Традиційна композиція тексту передбачає наявність вступу, основної частини і висновку (Ши Сюй, 2010). Вступ ІТ дискурсу має неоднорідну структуру і з прагматичної точки зору можна виділити наступні частини: 1) загальноінформаційну, 2) оціночно-проблемну, 3) інформаційно-селективну, резюмуючу. Інформаційна інтеграція кожної частини вступу

акумулює «суму смислів», які надалі будемо називати «смісловим кумулянтном». У комп'ютерних текстах смислові кумулянти спостерігаються в кожній частині вступу (Мільруд, 2008).

Таким чином, слід звернути увагу на те, що Інтернет-дискурс є явищем недостатньо дослідженим, він потребує подальшого уточнення і аналізу. Серед перспектив подальших досліджень слід назвати типологізацію Інтернет-простору, виявлення особливостей мікродискурсів, що належать до Глобальної мережі, встановлення особливостей віртуальних особистостей, які є адресатами і адресантами інформаційних повідомлень в Інтернеті.

2.3. Зміст методологічних рекомендацій перекладознавчого аналізу ІТ дискурсу

Проблемі когнітивної організації дискурсу присвячено дослідження Р. П. Мільруд (Мільруд, 2008). Автор визначає дискурс як «вербалізацію певної ментальності, або такий спосіб інтерпретування навколишньої дійсності, в результаті якого не тільки специфічним чином відбивається навколишній світ, але і конструюється особлива реальність, створюється свій (властивий певному соціуму) спосіб бачення світу, спосіб упорядкування дійсності, що реалізується в найрізноманітніших практиках» (Мільруд, 2008). Досліджуючи когнітивну організацію дискурсу, автор має в своєму розпорядженні її складові в ієрархічній послідовності. Ментальність (ментальний простір дискурсу) являє собою сукупність концептів, структурованих за допомогою фреймів. Спосіб структурування концептів управляється роботою когнітивного сценарію. Когнітивний сценарій, на думку автора, є «впорядкованою послідовністю дій, яка контролює як вибір специфічного (певного) набору слотів з структурує певний концепт фрейму, так і послідовність їх активізації» (Мільруд, 2008).

Л. С. Виготський підкреслює загальноновизнаність того наукового факту, що дискурс організовується навколо одного або кількох опорних концептів (Виготський, 2003). Як вважає автор, центральний концепт завжди задається в письмовому дискурсі в заголовку, а в усному - в основній темі розмови.

Концептосфера дискурсу - це «сукупність концептів, актуалізованих у дискурсі і взаємопов'язаних між собою» (Виготський, 2003)

Спираючись на дані теоретичні положення, ми можемо зробити висновок про те, що послідовність дій перекладача на етапі сприйняття і розуміння дискурсу мовою оригіналу буде наступною: 1) аналіз сприйманого дискурсу з метою виділення релевантних для його розуміння дискурс-категорій; 2) формування на базі виділених дискурс-категорій опорних концептів дискурсу; 3) аналіз окремих висловлювань як конститuentів дискурсу на основі механізму когерентності; 4) формування концептів окремих висловлювань і включення їх в концептосферу дискурсу; 5) формування центрального концепту як носія глобального сенсу дискурсу.

Аналіз сприйманого дискурсу з метою виділення релевантних для його розуміння дискурс-категорій ми пропонуємо здійснювати відповідно до класифікацією, запропонованою В. Ф. Ухановою-Шмиговою (Уханова-Шмигова, 2007). Автор розрізняє адресант-ідентифікуючі, адресат-ідентифікуючі, кортеж-ідентифікуючі та код-ідентифікуючі дискурс-категорії (Уханова-Шмигова, 2007). До адресант-ідентифікуючим категоріям, значущим для перекладацького процесу, ми відносимо самоідентифікацію (відображення в дискурсі соціального статусу адресанта); хронотоп дискурсу (час і простір); місію (цілі і завдання дискурсу); атрибутивність (набір реальних і приписуваних якостей адресанта); діяльність (вказівка діяльнісних характеристик адресанта); роль (демонстрація адресантом певних рольових характеристик). В якості адресат-ідентифікуючих категорій дискурсу, релевантних для перекладацького процесу, виділимо цільову аудиторію та комунікативну стратегію. Кортеж-ідентифікуючі категорії дискурсу – це категорії інтертекстуальності, інтерсобійності та інтерсуб'єктності, що демонструють можливості розширення

змістовного потенціалу дискурсу за допомогою відсилань до інших текстів, подій та суб'єкт. До найбільш актуальних в рамках перекладацького процесу код-ідентифікуючим категоріям дискурсу ми відносимо стилістичний діапазон, що визначає лексико-семантичні, синтаксичні та граматичні особливості вихідного тексту, а також жанровий канон. Аналіз та облік дискурс-категорій у процесі перекладу визначає глибину розуміння іншомовного дискурсу, сприяє формуванню концептів і сприяє досягненню мети перекладу (тобто максимально повного виявлення сенсу дискурсу мовою оригіналу і передачі його за допомогою засобів мови перекладу).

Наступним кроком є аналіз окремих висловлювань як конститuentів дискурсу. Когерентний ланцюжок в якості сполучного механізму висловлювань дискурсу забезпечує рух сенсу всередині смислового поля дискурсу. Темарематичні структури можуть бути ланцюговими, віяловими або узагальненими (мінімально прив'язаними до контексту) (Виготський, 2002). Вираз, що знаходиться у висловлюванні в позиції Реми, служить базою для впізнавання концепту і, отже, для з'ясування сенсу висловлювання. Інформація, отримана в результаті когнітивного аналізу окремого висловлювання, в сукупності з інформацією, що витягується в результаті аналізу дискурсу як цілісної освіти, зіставляється з ментальними структурами знань, і відбувається формування концептів (лексичних, граматичних або синтаксичних). Процес сприйняття і розуміння дискурсу мовою оригіналу завершується формуванням концептосфери дискурсу і виявленням центрального концепту, що відображає глобальний сенс дискурсу.

Наступним етапом перекладацького процесу є породження дискурсу мовою перекладу. Слідом за С. К. Гураль ми розглядаємо переклад як «породження мовного твору, в процесі якого інтенціональний сенс не переноситься з вихідного тексту в текст перекладу, а створюється перекладачем як нова єдність форми і змісту, в нових комунікативних, культурологічних і мовних умовах» (Гураль, 2007).

Таким чином, на даному етапі перекладацького процесу здійснюється не послідовний ряд міжмовних трансформацій, а відтворення сенсу мовою перекладу шляхом вербалізації концептосфери дискурсу. Порядок дій перекладача на етапі

породження дискурсу мовою перекладу буде наступним: 1) об'єктивація опорних концептів дискурсу шляхом відтворення дискурс-категорій з допомогою засобів мови перекладу; 2) об'єктивація лексичних, граматичних і синтаксичних концептів окремих висловлювань за допомогою засобів мови перекладу; 3) побудова когерентного ланцюжка висловлювань, що забезпечує логіко-сміслову єдність породжуваного мовою перекладу дискурсу (Греймас, Курте, 1983).

Об'єктивація концептів у процесі породження дискурсу може відбуватися різними способами. Концепт об'єктивується в мові: 1) готовими лексемами і фразеосполученнями зі складу лексико-фразеологічної системи мови, що мають відповідні семантики або окремі семантики різного рангу; 2) вільними словосполученнями; 3) структурними і позиційними схемами пропозицій, що несуть типові пропозиції (синтаксичні концепти); 4) текстами і сукупностями текстів (при необхідності експлікації або обговорення змісту складних, абстрактних або індивідуально-авторських концептів) (Гаспаров, 1996).

Вибір слів важливий для надання читачам підказок для інтерпретації текстів. Він може визначити, як події та наміри текстів сприймаються та реалізуються, тим самим розкриваючи повідомлення, які виробники текстів мають намір отримати для читачів.

Тому це, мабуть, найнадійніший ключ до розуміння перспектив або орієнтації текстів. Як мають на увазі слова «перспектива» і «орієнтація», вибір слів не є нейтральним, а скоріше включає в себе ідеологічне позначення або формулювання соціального і природного світу, формування їх для конкретних цілей та інтересів.

Тут представляє інтерес вивчення перспектив і намірів, виражених текстами в корпусі.

«Надмірне формулювання» передбачає високу частоту формулювань; вона часто включає в себе багато слів, які мають схожі значення. Надмірне формулювання показує надмірну стурбованість певними аспектами реальності, в той же час принижуючи або виключаючи деякі інші аспекти.

Проаналізувавши вибір надмірної або меншої формулювання, ми можемо виявити основний намір або перспектива конкретних текстів.

Аналіз вибору займенників також важливий, тому що виробник тексту має в своєму розпорядженні цілий ряд варіантів, за допомогою яких можна представити інтереси і владні відносини тексту (Греймас, Курте, 1983). В контексті взаємовідносин автора і читача виробник тексту може об'єднати своїх читачів в єдину групу інтересів, замінивши відмінності в полі, віці і соціальному статусі єдиним «ми». Використовуючи інклюзивний займенник «ми», текст може також створювати як авторитет і солідарність з читачем, приховуючи таким чином свої ідеологічні наміри і спонукаючи читача прийняти намір тексту як універсальний факт або загальновідоме.

«Метафора» у формі метонімії, синекдохи та персоніфікації це ще один засіб, за допомогою якого певні Тексти передають свої ідеологічні наміри. У широкому сенсі метафора може використовуватися для створення «подібності» між людьми з метою приховування їх відмінностей або виділення різних груп людей як «колективною одиницею», такого як «китайський народ», «чесні або нечесні діти» і так далі. У вузькому сенсі «щастя» може бути представлено як володіння «матеріальними речами», такими як комп'ютери; «наука і техніка» можуть бути зображуються як «люди», які можуть вирішувати соціальні проблеми; «гори і річки» можуть бути персоніфіковані, щоб піклуватися про свій власний бізнес і так далі.

Грамматичний вибір. Існує складний набір граматичних категорій, або система «метамови», яка використовується для опису як форм, так і значень певного мова. У цьому немає необхідності, а також неможливо вивчити всі можливості граматичного вибору. «Транзитивність» визначає різні типи процесів, які розпізнаються в мові та граматичних структурах, за допомогою яких вони виражаються.

Для виконання аналізу транзитивності потрібно виявлення певних закономірностей у використанні цих процесів. В основі процесів лежать «учасники», які або викликають певні процеси, або на них впливають певні інші процеси. Процеси

також можуть бути представлені у зв'язку з додатковою інформацією або «обставинами», які дають більш детальну інформацію про пов'язаних з ними процесах.

Найважливіша змінна тут пов'язана з тим, чи є процес викликано агентством. Холлідей (Холлілей, 1978) визначає учасника, який здійснює будь-яку діяльність, як посередника в певних процесах, наприклад, як граматичний суб'єкт в неперехідних реченнях або граматичний об'єкт, наприклад, в перехідних пропозиціях. Учасник, який здійснює це підприємство, визначається як агент: наприклад, граматичний суб'єкт у перехідних реченнях.

Одним словом, «медіуми» діють або на них впливають, тоді як «агенти» діють самі на Медіум. Це вимірювання сенсу займає центральне місце в аналізі нерівності і влада в побудові дискурсу.

Отже, пропозиції в цілому можна розділити на перехідні і неперехідні структури. Неперехідне речення, позначене неперехідним дієсловом, не вимагає визначення причинно-наслідкового зв'язку між учасниками. Тому він може бути використаний для видалення агента, який може нести відповідальність за наслідки процесу. Напроти, перехідна пропозиція зазвичай вимагає, щоб агент був згаданий і ніс відповідальність за наслідки процесу, якщо тільки воно не знаходиться у формі пасивного застави.

Таким чином, можна перевірити, чи співвідноситься вибір перехідних або неперехідних речень у певних текстах з лежачою в їх основі ідеологією. Таким же чином можна також вивчити вибір активних і пасивних пропозицій з тією ж метою, оскільки агенти можуть бути навмисно вилучені або збережені в пропозиціях з пасивною заставою. Граматичний аналіз історій корисний для вивчення простих історій «хорошої форми», спеціально створених для дітей. Ван Дейк рекомендує «точно так само, як форма пропозиції описується в термінах порядку слів (синтаксису), ми можемо розкласти форму цілих текстів і говорити про ряді фіксованих, умовних компонентів або категорій і сформулювати правила для їх характерного порядку».

Історії, будь то вигадані або засновані на особистому досвіді, організовані в структури знань, які можуть бути передбачувані аудиторією. Іншими словами, історії

розглядаються як тимчасові та причинно-наслідкові ланцюжки події, які мають передбачувану організаційну структуру. Ключовими категоріями є обстановка (довідкова інформація про персонажів, місце, час теми) і епізоди (які розвивають і пов'язують тематичні відносини).

Епізод може містити ряд елементів: (1) ініціююча подія, яка викликає реакцію з боку персонажа; (2) внутрішній відповідь, який представляє як персонаж відчуває себе в результаті ініціюючої події; (3) спроба досягти цілі або підцілі; (4) наслідок, результат спроби; (5) реакція, почуття, думка у відповідь на результат; (6) рішення, яке виражає кінцевий результат. Ця граматики розповіді широко використовувалася для аналізу текстів базового читання.

За допомогою визначення важливих елементів історії, такі як мета персонажа, спроба, наслідки та реакція, ми можемо виявити, яке значення має історія. Більш конкретно, через аналізуючи ці елементи або категорії, ми можемо розкрити як тему, так і спрямованість історій. Вивчаючи тему і спрямованість розповіді разом з синтаксичними правилами та прагматичними стратегіями, що використовуються в історії, ми можемо зобразити моделі соціальних відносин, культурних цінностей і переконань, переданих в розповідь. Визначаючи значення, яке повідомляє історія, і точку зору автора або оповідача за допомогою граматичного аналізу історії, ми можемо показати, чиї переконання і цінності були схвалені, а чиї були замовчувані.

Якщо аналіз лексичного та граматичного вибору розглядається як висхідний підхід до текстів, аналіз граматики історії можна розглядати як спадний підхід до тексту. Звичайно, вони не можуть бути повністю розділені, тому що слова, граматики і загальні структури завжди взаємопов'язані, навіть якщо в деяких дослідженнях одне з них може бути підкреслено над іншими. В ідеалі їх спільне використання дає узгоджений результат, а не використання тільки одного підходу.

ВИСНОВКИ ДО 2 РОЗДІЛУ

Отже, дискурс як узагальнене поняття – це конкретна комунікативна подія, що здійснюється у конкретному інтенційно зумовленому комунікативному просторі, а Інтернет-дискурс – це комунікативне середовище, що створюється в мережі Інтернет електронними засобами передачі даних і не має часових, просторових, гендерних, расових тощо обмежень та здатне впливати на свідомість потенційного адресата з метою досягнення цілей адресанта. Інтернет-дискурсу як новому виду комунікації притаманні наступні риси: наявність електронного сигналу як каналу спілкування, віртуальність, дистанційність, опосередкованість, інтерактивність, гіпертекстуальність, креолізованість, статусне рівноправ'я учасників, емоційність, інтеграція рис різних функціональних стилів. Китайськомовний Інтернет-дискурс, зважаючи на особливості китайської мови та специфіку розвитку мережі Інтернет у КНР, сформував специфічні лінгвостилістичні особливості, що полягають у: змішуванні китайсько-англійського коду, усно-писемному мовленні, жартівливому стилі та інших ознаках, таких як використання ієрогліфічних адаптацій, місцевих діалектів та омонімів.

Сучасна наука і техніка як спостережувана сутність сприяють вирішенню людських проблем і, отже, пропонують людям краще життя.

Оскільки сучасна наука і техніка доступні і корисні для всіх людей і суспільства, вони є привілейованими знаннями для дітей, щоб учивши. Раціональний розум і науковий підхід є самою основою для того, щоб це навчання було введено в дію. Ця логіка вулиці з одностороннім рухом виключає будь-яку іншу можливу інтерпретацію природи і функцій науки і техніки. Найбільш помітна помилка, що випливає з цієї логіки, полягає в тому, що сучасна наука і техніка самі по собі обожнюють вище вивчення або критики, і їх потенціал створювати проблеми виключається. Екологічні проблеми, такі як забруднення, повені або втрата земель, не отримують серйозної уваги в дискурсі.

Хоча вони проявляються як теми у деяких текстах вони зображуються як історичні проблеми, пов'язані з притаманними природі особливостями або попередніми урядами, а не як результат недавнього промислового розвитку або побічні продукти науки і техніки. Що ще важливіше, наука і техніка знову представлені в якості ефективних заходів для вирішення проблем, представлених в цих текстах.

У цьому дискурсі сучасна наука і техніка узаконені як сучасність і раціональність. Індивідуальне та соціальне поліпшення зображується як пряме результат розвитку науки і техніки з точки зору цієї раціональності або прагматизму. У цій раціональності знання науки і техніки вважаються універсально застосовними і доступними, і все ж ця позиція виключає можливість того, що зворотне може бути правдою.

Наука і техніка як форма знань і матеріальної власності на практиці не є однаково доступними ні в китайському суспільстві, зокрема, ні в світі в цілому. У вузькому сенсі, нова багата і культурна еліта володіє всім тим, що описують як економічний, культурний і соціальний капітал. І будинок, і школа забезпечують дітям з сімей нової багатой і культурної еліти доступ до капіталу, на основі якого розвиваються форми «габітуса». Цей вид капіталу вважається цінним в рамках нинішнього економічного і соціального порядку в Китаї. У набагато ширшому контексті, коли знання в галузі науки і техніки будуть доступні слаборозвиненим спільнотам, вони будуть доступні культурній еліті протягом багатьох років. Таким чином, дискурс служить інтересам нинішнього уряду і культурної еліти, які просувають прагнення до індустріалізації та впровадженню економічного порядку вільного ринку, як зазначалося напочатку.

Китай переживає швидку трансформацію з аграрного суспільства в індустріальне суспільство (Ши Сюй, 2010). Поряд з перетворенням, природне середовище країни піддалася зловживанням, і виникло багато екологічних проблем. Однак дискурси, побудовані у цих підручниках не визнається будь-яким явним і корисним способом, що ці проблеми існують. Оскільки дискурси, відібрані і побудовані в підручниках,

настільки ексклюзивні і відрізняються від їх власного середовища проживання і соціальних реалій, діти-читачі неминуче стикаються з певним протиріччям або ідеологічним шоком. Стикаючись з різними реаліями в сім'ях і соціальних взаємодіях і читаючи альтернативні зображення ринкової економіки за допомогою популярних культурних артефактів і засобів масової інформації, діти, які читають підручники, будуть сильно дезорієнтовані і збитий з пантелику протиріччями і замкнутістю. Дезорієнтація і замішання, у свою чергу, призведуть до обурення закритим дискурсом або пасивному прийняттю закритого дискурсу.

Це дослідження підкреслює нагальну необхідність досліджень, які є критичними аналізують і демістифікують дискурси, побудовані в підручниках.

Критично читаючи конкуруючі тексти і дискурси, студенти можуть навчитися позиціонувати себе як ораторів, читачів і письменників, щоб вони стали виробниками цінних культурних знань, а не просто споживачами «фактів» з підручників. Таким чином, студенти будуть краще підготовлені до того, щоб протистояти напруженості, конфліктів і соціальних проблем в реальному світі.

РОЗДІЛ 3. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ КИТАЙСЬКОГО ІТ ДИСКУРСУ

3.1. Лексико-семантичні трансформації в перекладі ІТ термінології

Однією з найскладніших проблем є переклад термінів з однієї мови на іншу. Переклад може бути точним (буквальним), за допомогою синонімів, за допомогою тлумачення, за допомогою транслітерації (передають словозвучання засобами іншої графічної системи). Під час перекладу терміна, потрібно користуватися однією назвою в усьому тексті. Для того щоб, належно підібрати відповідник, слід врахувати вмотивованість певного терміна та точність передачі позначуваного поняття. Невдалі та некоректні назви можуть стати причиною неправильного перекладу та передачі наукової концепції. Тому важливим є редагування наукових текстів.

Формування ключової комп'ютерної термінології в китайській мові відбувається під впливом англійської як міжнародної мови ІТ розробок і стандартів. Аналіз словникових лексем свідчить про економію номінативної коштів і розвитку нових значень китайськими словами, що спрощує процес перенесення англійських термінологічних мікросистем в китайську мову, наприклад, назв базових елементів графічного інтерфейсу і команд: window - 窗口 (chuāngkǒu) - вікно, folder - 文件夹 (wénjiànjiā) - папка, save - 保存 (bǎocún) - зберегти, rename - 重命名 – перейменувати (chóngmìngmíng), cancel - 取消 (qǔxiāo) - відмінити, copy - 复制 (fùzhì) – копіювати, paste - 粘貼 (niántiē) – вставити, cut - 剪切 (jiǎnqiē) – вирізати, help - 帮助 (bāngzhù) – допомога, і т. д.

Англійська мова також є основним джерелом різного роду запозичень:

- фонетичних, що відтворюють звукову оболонку іноземного слова ієрогліфами (Boolean - 布尔 (bù'ěr) – примітивний тип даних в комп. програмуванні, Intel - 英特尔 (yīngtè'ěr) - Інтел, bit - 比特 (bǐtè) - біт;

- семантичних: отриманих у результаті структурного калькування: packet transfer procedure - 包传输程序 (bāo chuánshū chéngxù) - пакет + передача + процедура, installation process - 安装进程 (ānzhūāng jìnchéng) - установка + процес, Bluetooth - 蓝牙 lánuyá - синій + зуб, етимологічного калькування: computer - 电脑 (diànnǎo) - електрика + мозок, cookie - 小型文字档案 (xiǎoxíng wénzì dǎng'àn) - малий + текстовий + файл, applet - 微应用程式 (wēi yìngyòng chéngshì) - мікро + використати + програма, інший варіант 小程序 (xiǎochéngxù) малий + програма, або з'єднання двох вищезгаданих методів: recompile - 重新编译 (chóngxīn biānyì) - заново + редагувати + переводити;

- фонетико-семантичних: Trojan horse - 特洛伊木马 (tèluòyuī mùmǎ) - Троя + дерев'яний + кінь, Ethernet - 以太网 (yǐtàiwǎng), 以太(фонетичний елемент) + 网(мережа).

Всі вищевказані приклади використовують стандартні механізми освоєння іноземних слів китайською мовою. Отримані в результаті терміни зовні не відрізняються від звичайних китайських слів.

Навпаки, поширення алфавітних слів і різного роду гібридних утворень стало новацією в китайській мові. Літерні слова і гібридні освіти не вписуються в силлабіческое пристрій китайської мови, їх адаптація пов'язана з цілим рядом труднощів семантичного і фонетичного характеру. Аномалію даного явища та спроби нормування терміносистеми підтверджують відсутність буквених слів у комп'ютерному словнику (Розєєв, 2007) і незначна кількість їх (6 одиниць) в глосарії (Chinese Glossary of IT Terms, 2018): 3G 视像通讯 (shìxiàng tōngxùn) - 3G video communications - 3G відеозв'язок; 3G 视像电话技术 (shì xiàng diànhuà jìshù) - 3G visual call technology - 3G технологія відеозв'язку; 4K 实时串流技术 (shíshí chuàn liú jìshù) - 4K live streaming technology - 4K технологія трансляції, Wi-Fi 接入点 (jiē rù diǎn) - Wi-

Fi access point, Wi-Fi 热点 (jiē rù diǎn) - Wi-Fi hotspot - точка доступу Wi-Fi , Wi-Fi 保护接入 (bǎohù jiē rù) - Wi-Fi Protected Access (WPA) – Обмежений доступ Wi-Fi.

При цьому аналіз текстів професійної спрямованості виявляє активне використання як повних буквених слів і гібридів, так і аббревіатур на основі латинського алфавіту. Це назви корпорацій, торгових марок і моделей, комп'ютерних програм, технології, компоненти інформаційних систем та ін.: C 盘 (pán) - диск C, CPU 卡 (kǎ) - карта процесора, Android 智能眼镜 M100 (zhìnéng yǎnjìng) - розумні окуляри Android M100, U 盘 安装 (pán ānzhuāng) Ubuntu16.04 - завантажувальна флешка Ubuntu16.04, 无线 (wúxiàn) PCI 网卡 驱动 (wǎngkǎ qūdòng) - драйвер пак для бездротової мережевої карти PCI, SamSung 系列的 (xìliè de) J2ME 扩展 (kuòzhǎn) API API - розширення платформи J2ME для серії Samsung, iOS 自动更新 (zìdòng gēngxīn) - автоматичне оновлення iOS.

Англійські терміни легко вбудовуються в китайські пропозиції 通过 (tōngguò) socket 连接服务端 (liánjiē fúwù duān) - підключіть до сервера через роз'єм, 其实就是在聊天室的 (qíshí jiùshì zài liáotiān shì de) demo 上改造而来 (shàng gǎizào ér lái) - фактично, він перетворюється в демоверсії чату; іноді створюючи креолізовані граматичні форми 这次 (zhè cì yòng) nodejs 的 (de) express web 框架 (kuàngjià) - на цей раз використовуйте фреймворк Express Web для додатків Node.js-частка NodeJS як препозитивне визначення в атрибутивній конструкції.

Слід також відзначити і факт різнозначного вживання в аналогічних контекстах синонімів, створених за китайським словотворчим моделям: CPU - 处理器 (chǔlǐqì) - процесор , app - 应用程序 (yìngyòng chéngshì) - додаток , USB - 闪存盘 (shǎn cúnpán) - порт USB , IBM - 国际商业机器 (guójì shāngyè jīqì) - Інтернаціональна бізнес машина, Apple - 苹果 (píngguǒ), Lenovo 联想 (piánxiǎng), Sony 索尼 (suǒní) і т. д.

Основною причиною використання алфавітних слів, і, особливо, аббревіатур є прагнення до оптимізації мовного коду, охарактеризоване а. мартіні як «принцип

економії в мові», або «принцип найменшого зусилля». Лексична одиниця, побудована з китайських складів, може бути дуже громіздкою, незручною для вимови і сприйняття: 高速缓冲存储器 (gāosù huǎnchōng cún chūqì) - Cache - кеш-пам'ять, 小型计算机系统接口 (xiǎoxíng jìsuànjī xìtǒng jiēkǒu) - SCSI (Small Computer System Interface) - невеликий інтерфейс комп'ютерної системи, або в народі - комп'ютер, 单指令流多数数据流 (dān zhǐlìng liú duō shùjù liú) - SIMD, (Single Instruction Multiple Data) - один потік інструкцій і кілька потоків даних – принцип комп'ютерних рівнянь. Для програмістів і фахівців ІТ, геймерів і різних груп і користувачів мережі вживання алфавітних слів, аббревіатур і гібридів також грає роль маркера приналежності до групи, є частиною під'язику професійного або інтернет-спільноти.

Прагнення до оптимізації мовного коду набагато яскравіше проявляється в мові онлайн-спілкування (форуми і чати фахівців ІТ і різних користувачів мережі, WeChat та ін.), ніж у власне термінологічній сфері, яка все ж досить консервативна. Китайська мова мережевої комунікації, що порушує усталені мовні норми і сміливо експериментує в області письма, лексики і граматики, справедливо розглядається дослідниками як «лінгвістична аномалія на тлі стандартної мови». Він охоплює широкий спектр тематики та інтересів і використовується різнорідними групами користувачів, серед яких значне місце займають професіонали ІТ та комп'ютерні ентузіасти. Аналіз лексичного матеріалу дозволяє виділити ряд особливостей.

По-перше, крім популярних англійських аббревіатур, пов'язаних з технічними питаннями та інтернет-спілкуванням (BT-Bit Torrent, pw-password, sp-support, TTYL-talk to you later і т. д.) в мережевій мові активно використовуються аббревіатури на основі 拼音(pīnyīn), що позначають:

- учасників інтернет спілкування: (LZ (lóuzhǔ) 楼主- власник, творець тренда (досл. «власник будівлі, поверху»), BZ (bǎnzhǔ) 版主 - модератор;

- дії, явища, специфічні посилення: KD (kēngdiē) 坑爹 - обманювати, нечесний, WL (wǎngliàn) 网恋 - пошук партнера в Інтернеті, досл. «мережева любов», RT (rútí) 如题 - посилення на заголовок або предмет в онлайн-форумі;

- звернення: GG - (gēgē) 哥哥 - брат, JJ - (jiějiě) 姐姐 - сестра, DD - (dìdì) - 弟弟 молодший брат, MM - (měiméi) 美眉 - красуня, PY - (péngyǒu) 朋友 - друг;

- оцінюючі, в тому числі пейоративна лєска, характеристики: PF (pèifú) 佩服 - захоплююся, ВХСМ (bīngxuě cōngmíng) 冰雪聪明 - дуже розумний, МР (méi pǐn) 没品 - низькопробний/несмачний, МРJ (mǎpījīng) 马屁精 - підлабузник, та інші моменти ситуації спілкування.

Необхідно відзначити, що тенденція до скороченої номінації також проявляється в термінах, утворених методом морфемної контракції, своєрідних китайських аббревіатурах. У комп'ютерній лєксичі можна зустріти приклади таких слів: 拖放 (tuōfàng) - переміщати за допомогою мишки (від 拖动 (tuōdòng) drag тягнути + 放下 fàngxià drop кинути), 网红 (wǎnghóng) - інтернет-знаменитість (від 网络 (wǎngluò) - інтернет, мережа і 红人 (hóng rén) - популярна людина, 网特 (wǎngtè) - інтернет-троль (від 网络 (wǎngluò) - інтернет, мережа і 特工 (tègōng) - агент секретної служби), 更博 (gēngbó) - оновити свій блог (від 更新 (gēngxīn) - оновити і 博客 (bókè) - блог) 重裝 (chóngzhuāng) - повторна установка (від 重新 (chóngxīn) – заново, 安裝 (ānzhuāng) встановити) та інші.

По-друге, китайська мова онлайн-спілкування також використовує різні види комбінованих лєксичних одиниць, що поєднують літери, ієрогліфи і символи: D 版 (bǎn) - піратська версія програми (від 盜版 (dàobǎn) - грабіжник + версія видання), P 出 (chū) - варіанти P 图 (tú) і PS - зроблене в Photoshop зображення, Q 男 (nán) - чоловік, який використовує ICQ, Q 女 (nǚ) - жінка, використовує ICQ, +U - Давай! (підбадьорювання, від 加油 (jiāyóu) - 加 (+) (jiā) додати, 油 (U) (yóu) паливо. Особливий

інтерес представляють приклади поєднання букв і ієрогліфів з метою утворення дієслівних форм:

- вживання частки 了 (le) вказує на завершення дії дієслова: 我的电脑刚才 S 了 (wǒ de diànnǎo gāngcái S le) - мій комп'ютер дав збій (S від 死机 (Sǐjī) - збій (досл. смерть) або в підсилювальному значенні з прикметниками: 想抓包现场卡上数据喝啊, 很 easy 了 (xiǎng zhuā bāo xiànchǎng kǎ shàng shùjù hē a, hěn easy le) - отримати дані карти з терміналу дуже легко.

- передача процесу використанням закінчення-ing з китайськими словами (аналог англійських continuous tenses): 上网 ing (shàngwǎng) - бути онлайн, 等 (děng) ing - очікувати, 无限郁闷 ing (wúxiàn yùmèn) - перебувати в безмежній депресії, 无聊 ing (wúliáo) нудьгувати.

По-третє, в китайській мережевій комунікації знайшли поширення цифрові і буквено-цифрові гібридні гомофони, які можуть передавати: слова і вирази як з англійської: 88 (bābā) - bye-bye, 39 (sānjiǔ) - thank you, 3Q (sān) + англійська буква Q – thank you, AV8D - 8 (bā) + англійські букви - everybody), так і китайської мов: 4242 (sì èr sì èr) - передає 是啊是啊 (shì a shì a) – таки так, 8K7 (bā) + Англійська буква k + (qī) передає 不客气 (bù kèqì) - не варто подяки, 484 (sì bā sì) передає 是不是 (shì bù shì) - так чи ні?, 995 (jiǔ jiǔ wǔ) передає 救救我 (jiù jiù wǒ) – допоможи/виручай.

Словоскладання, займає перше місце серед способів творення слів даного лексико-граматичного класу, та характеризується широким діапазоном семантичних розрядів лексичних одиниць, які формують в китайській мові категорію іменника. Складні слова-іменники створюються головним чином по копулятивній і атрибутивній моделях, значно рідше - по об'єкту проектної та предикативної моделі. Таким чином, іменники відносяться до різних структурних типів складних слів. Наприклад: 水土 (shuǐtǔ) клімат - 水 (shuǐ) вода + 土 (tǔ) земля, 大小 (dàxiǎo) - величина, розмір - 大 (dà) великий + 小 (xiǎo) маленький, 电梯 (diàntī) - ліфт, ескалатор - 电 (diàn)

електроенергія + 梯 (tī) сходи (Понаморенко, 2003). Напівафіксація в двох своїх різновидах (полупрефіксація і полусуфіксація) досить широко представлена в словотворччій системі категорії іменника. Для даного способу словотворення характерно використання морфем, які частково (а іноді і в значній мірі) втратили вихідне дійсне значення, делексікалізувались і, отже, здобули певний ступінь граматизації.

Напівпрефікси: 超 (chāo), 泛 (fàn), 微(wēi), 亚(yà), 反(fǎn) - створюють в сучасній китайській мові іменники головним чином в сфері термінологічної лексики.

Наприклад: полупрефікс 超 (chāo) + 体积 (tǐjī) об'єм - 超体积 (chāo tǐjī) гіпероб'єм; 泛 (fàn) + 亚细亚主义 (yàxìyà zhǔyì) - принцип «Азія для азіатів» - 饭亚细亚主义 (fàn yà xìyà zhǔyì) - паназіатизм (ідейно-політична течія, гегемонізм азіатських народів). 微生物 (wēishēngwù) мікроб - 微 (wēi) + 生物 (shēngwù) живий організм; 微观经济 (wēiguān jīngjì) макроекономіка - 微 (wēi) + 观 (guān) спостерігати + 经济 (jīngjì) економіка. 亚热带 (yà rèdài) субтропіки - 亚 (yà) полупрефікс + 热带 (rèdài) жаркий пояс. 反人民 (fǎn rénmín) антинародний - 反 (fǎn) + 人民 (rénmín) народ (Понаморенко, 2003).

Напівсуфікси, такі як: 化 (huà), 员 (yuán), 物 (wù), 性 (xìng), 主义 (zhǔyì) формують досить велику кількість лексичних одиниць. Напівсуфіксація це один із ключових способів терміноутворення в сучасній китайській мові, та має особливо важливу роль в формуванні сучасної термінології. Наприклад: 工业化 (gōngyèhuà) індустріалізація – (工业 gōngyè) промисловість + 化 (huà) - суфікс, який формує зміну. 党员 (dǎngyuán) член партії - 党 (dǎng) партія + 员 (yuán) суфікс, який має переклад повноцінний учасник. 附属物 (fùshǔwù) придатак - 物 (wù) напівсуфікс - річ, предмет + 附属 (fùshǔ) належати комусь. 矿物 (kuàngwù) копалини - 矿 (kuàng) мінерал, копалина, руда + 物 (wù) родова морфема в складі іменника, за змістом попередніх компонентів вказує на його категоріальний приналежність. 革命性

(gémìngxìng) революційність - 革命 (gémìng) революція + 性 (xìng) суфікс іменників, що позначають характер, якість, властивість, здатність, присутність чогось. 共产主义 (gòngchǎnzhǔyì) комунізм - 共产 (gòngchǎn) комуна + 主义 (zhǔyì) суфікс, якому властивий переклад з закінченням -ізм, -ство (Кубрякова, 2004).

Запозичення відбувається трьома способами: фонетичним, семантичним і фонетико-семантичним. При фонетичному типі запозичень відтворюється зовнішня форма, звукова оболонка іноземного слова, записувана ієрогліфічними знаками:

- 伊妹儿 (yīmèir) e-mail - електронна пошта. Альтернатива семантичному запозиченню 电子邮件 (diànzǐ yóujìàn) - електронна пошта.

- 烘焙鸡 (hōngpéijī) ієрогліфічний запис запозиченого слова homepage - домашня сторінка.

- 瘟酒吧 (wēnjiǔbā) іронічна назва операційної системи Windows 98.

- 鲁蛇 (lǔshé) - looser - невдаха.

При калькуванні (семантичному запозиченні) слова створюються з традиційних китайських елементів шляхом перекладу слів або окремих морфем іншої мови, тому зовні ці лексичні одиниці нічим не відрізняються від споконвічної лексики, відповідаючи вимогам даної мовної системи і по звуковій, і за графічною формою:

- 软件 (ruǎnjiàn) - software - програмне забезпечення.

- 蓝牙 (lányá) - Bluetooth - блютуз.

- 耳机 (ěrjī) - earphone - навушники.

При змішаному типі запозичення схоже звучать елементи запозиченого слова поєднуються з споконвічно китайськими лексичними компонентами, які виступають в якості основної значущої одиниці:

- 微博 (wēibó) - мікроблог.

- 黑客 (hēikè) - хакер.

У даній лексичній підсистемі морфема 客 (kè) на сьогоднішній день втратила свій вихідний сенс і в сучасному китайському це приклад досить продуктивного засобу деривації зі значенням діяча з негативною конотацією:

- 政客 (zhèngkè) - політичний діяч (в негативному сенсі).

Особливий вид запозичень представляють неологізми, які прийшли в китайську мову з японської та корейської мов. Спільність ієрогліфічної системи письма сприяє запозиченню і спрощує адаптацію новихлексичних одиниць з мов сусідів в Китайській, викликаних насамперед модою на японську масову культуру, унікальну і своєрідну за своїмхарактер:

- 赛高 (sàigāo) замість 最高 (zuìgāo) - чудовий.

- 米那桑 (mǐnàsāng) - форма звернення.

- 哦豆豆 (ó dòudou) замість 弟弟 (dìdì) - брат (неформальне звернення)

- 欧尼酱 (ōunījiàng) замість 哥哥 (gēge) - братан.

Неологізми з'являються в сучасній китайській мові шляхом освіти нових лексичних одиниць з уже наявного в мові матеріалу за допомогою доступних словотвірних засобів за тими моделями, що історично склалися в даній системі. На сьогоднішній день найбільш продуктивним морфологічним способом є словоскладання або утворення нових слів шляхом з'єднання двох і більше морфем або слів (Баришніков, 2002):

- 心塞 (xīnsāi) серце + засипати - страждати.

- 逼真 (bīzhēn) примикати + справжній - достовірний.

- 山寨 (shānzhài) гора + фортеця – підробка/фейк.

- 给力 (gěilì) давати + сила - крутий, кльовий.

Нерідко словотворчість служить лише першим етапом процесу номінації, після якого захоплюються мовними іграми китайські інтернет користувачі часто йдуть далі простого словотворчості, використовуючи для створення особливого стилістичного

колориту як споконвічно китайські, так і іншомовні морфологічні засоби, так, від 给力 (gěilì) як дериваційної основи за допомогою афіксальних словотворчих елементів англійської мови було утворено антонімічний за значенням прикметник, ungeilivable - не придатний для життя (Нагібіна, 2014).

«Друге життя» надзвичайно продуктивною в даний час морфемі 奴 nú – слуга, пов'язана з виникненням у неї нового, більш абстрактного значення - людина, що знаходиться в залежному положенні:

- 房奴 (fángnú) - людина, що витрачає весь заробіток на кредит за квартиру.
- 孩奴 (háinú) - людина, що залежить від дітей.
- 车奴 (chēnú) - людина, що залежить від кредиту на авто.
- 菜奴 (càinú) – людина, що залежить від овочів (Нагібіна, 2014).

Редуплікація в китайській інтернет-мові використовується для створення нових одиниць яскравої стилістичної маркованості. Подвоєння, тобто з'єднання в одну лексичну одиницю одних і тих же елементів, зазвичай властиве дітям, надає словами гумористичний відтінок, подібне перекручення додає грайливості і експресивності мови:

- 东东 (dōngdōng) - штучка від нормативного 东西 (dōngxī) - річ.
- 漂漂 (piāopiāo) - інтернет сленг - красапета, від 漂亮 (piàoliang) - красивий.

Основною мотивацією для виникнення неологізмів є прагнення користувачів китайського інтернету до породження асоціацій, ефекту несподіванки, створення образів, які б розважили і розсмішили співрозмовник. Досягтися ця мета може створенням нових лексичних одиниць шляхом розширення значень вже існуючих слів, зазвичай підставою для подібного семантичного розширення служить метафоричне перенесення:

- 恐龙 (kǒnglóng) від інтернет сленг - негарна дівчина.

Антонімом до 恐龙 (kǒnglóng) є слово 美眉 (měiméi), значення якого є результатом метонімічного зсуву.

Спочатку слово 秒杀 (miǎoshā) використовувалося у вихідному значенні мережевими гравцями в різних онлайн іграх і спортивними коментаторами (особливо під час баскетбольних матчів), але потім перейшло в інтернет-торгівлю для вказівки на спеціальні акції для залучення покупців значним зниженням цін і розширило своє значення до - флеш-розпродаж .

При створенні нових значень для давно існуючих лексичних одиниць активно застосовуються елементи мовної гри. Комічний враження справляє, наприклад, використання в інтернет-дискурсі слова 天才 (tiāncái) з вихідним значенням - геній, яке в онлайн-сленгу є скороченням від лайки 天生的蠢材 (tiānshēng de chǔncái) зі значенням - кретин. Тобто в данному прикладі слово використовується як сленг (Нагібіна, 2014).

Вираз 蛋白质 (dànbáizhì) - ідіот, спочатку мало значення - білок, зараз перетворилося на скорочення від 笨蛋 (bèndàn) блазень + 白痴 (báichī) нерозумний + 神经质 (shénjīngzhì) психічно-неврівноважений. Складовий характер китайської мови і обмежені можливості створення слів і виразів в китайській мові неминуче призводили до появи безлічі омонімів і слів, подібних за звучанням, що виступали прикладами мовної гри, що базується на різних способах фонетичного асоціювання між споконвічними китайськими елементами і запозиченими словами або компонентами з споконвічно китайськими мовними одиницями (Нагібіна, 2014).

Часткова омонімія є ще більш широким полем для діяльності, так як допускає розбіжності між вимовою ієрогліфів і відхилення в тональному малюнку складів:

- 栗子 (lìzi) замість 例子 (lìzi) - приклад, наприклад.
- 涨姿势 (zhǎng zīshì) замість 长知识 (zhǎng zhīshi) - розширювати знання.
- 歪果仁 (wāiguǒrén) замість 外国人 (wàiguó rén) - іноземець.

Іноді комічний ефект виникає через різницю в вимовних нормах між китайськими діалектами і нестандартному використанні окремих лексичних одиниць:

- 虾米 (xiāmǐ) інтернет-сленг - 什么 (shénme) - що?

- 神马 (shénmǎ) так само як і 虾米 (xiāmǐ) - 什么 (shénme) в значенні - що завгодно.

3.2. Лексико-граматичні трансформації в перекладі ІТ термінів

Для мовної гри в різному ступені використовуються ресурси всіх мовних рівнів. Найбільший інтерес представляє аналіз тих змін, які виявляються в системі ієрогліфічного письма у зв'язку з новими умовами функціонування китайської мови. Китайська ієрогліфічна писемність за останнє століття зазнала не одну реформу ідеографічної системи запису, особливо активно проводилася владою КНР в середині ХХ ст. основна мета таких кардинальних кроків, докорінн що змінили багатотисячолітню історію «китайської грамоти», полягала в спрощенні складної писемності, в спробах зробити її більш доступною для населення країни, подолати масову безграмотність і тогочасне економічне відставання Китаю (Ши Сюй, 2010). І найдивовижніше, що відбувається з китайською писемністю в інтернет-епоху в ХХІ ст., це процеси, зворотні тим, що мали місце все минуле століття. Незважаючи на державну політику спрощення системи письма і прагненні перетворити ієрогліф в легко запам'ятовується знак, креативні користувачі інтернету винаходять нові ієрогліфи і дають нове життя древнім, практично вже забутим складним графічним елементам. Такі властивості мови Інтернет-комунікації, як підвищена емоційність і експресивність, в китайському онлайн-просторі в певною мірою забезпечується і за рахунок ієрогліфічного ресурсу, реалізуючи таким чином перевагу ідеографічної писемності перед алфавітними: ієрогліф здатний давати зоровий образ, висловлювати емоцію (Ши Сюй, 2010).

Так, древній ієрогліф 囧 (jiǒng) 'світлий' яскраво передає вираз безнадійності і незручності на обличчі людини, перетворився в справжній мем китайського Інтернету і побив всі рекорди по частотності уживання. Ієрогліф 槩 (méi) складається з двох однакових частин 呆 (dāi) - дурний. Подвоєння графічного елемента в 槩 (méi) покликане вказати на інтенсивність званого ознаки і має нове, недавно виникле значення - дуже дурний. Хоча спочатку мало правопис 梅 (méi) і значення - дика слива (Нагібіна, 2014).

Ієрогліф 莪 (yú) - світлий, став сприйматися у свідомості носіїв як злита форма виразу 开火 (kāihuǒ) і спочатку серед гравців в мережеві комп'ютерні ігри отримав значення - повна бойова готовність/відкрити вогонь, а потім придбав більше за змістом значення - зухвалий, і значно розширив сферу свого вживання.

Рідкісний ієрогліф 奕 (bū), що складається з двох частин 工 (gōng) і 夫(fū), які разом утворюють слово 功夫 (gōngfū) - майстерність, отримав поширення після фільму "Кун-фу панда" і придбав значення - людина, що володіє майстерністю (Нагібіна, 2014).

Серед графічних новинок в сучасній китайській мові слід відзначити:

- 焯 (xiāo) - іскра замість 火 (huǒ) вогонь і 星 (xīng) зірка,
- 壕 (háo) багач замість популярного в китайській мові останнім часом двоскладового слова 土豪 (tǔháo) - багатій.

Для такого роду ієрогліфічних "винаходів" одночасно з графічною формою повинна бути визначена і звукова, проте навіть знання читання (в транскрипції пін'їнь) і особливостей написання (набір входять в ієрогліф графічних елементів-ключів) не гарантують його відтворення за допомогою клавіатури комп'ютера. Новинки відсутні як у словниках, так і в текстових редакторах, що використовуються користувачами тенета. У таких випадках нові знак копіюється і вставляється в текст як картинка.

Саме так сталося в 2015 році з одиницею DUANG, яку відомий китайський актор Джекі Чан (Jackie Chan) вперше використовував в одному зі своїх рекламних відеороликів для більшої емоційності і експресивності мови. Не мала графічної форми, нову ономатопею DUANG стали записувати комбінацією складів китайського імені актора 成 (chéng) і 龙 (lóng), з'єднавши їх в одному ієрогліфі з вертикальним вирівнюванням. Незважаючи на свою популярність, в словнику дана лексична одиниця поки відсутня, як і її точне визначення для носіїв мови. Першовідкривач знака запропонував дефініцію DUANG як - дуже веселий (Нагібіна, 2014).

Спеціальне слово 五毛党 (wǔmáo dǎng) - партія п'ятдесятицентовиків, було придумано для тих користувачів Інтернету, які за свої проурядові пости на форумах і в соцмережах КНР отримують винагороди від китайської влади (по 50 мао за одне висловлювання). Задля позначення окремих членів цієї партії - 五毛 (wǔmáo) - був придуманий новий ієрогліф, які пишеться як поєднання 五毛 (wǔmáo) з вертикальним співположенням і вимовляється як (wao), де ініціал в складі взята з 五 (wǔ), а фіналь з другого елемента 毛 (máo), при цьому в нормативнукитайському такого складу не існує) в сучасному інтернет-просторі можна знайти і приклади діаметрально протилежного злиттю процесу-розщеплення ієрогліф. Любителі ієрогліфічних каламбурів розбивають існуючий ієрогліф на кілька незалежних графічних елементів:

- 超 chāo - 走 (zǒu) + 召 (zhāo) - супер/дуже.
- 强 qiáng - 弓 (gōng) + 虽 (suī) - сильний/потужний.
- 超强 chāoqiáng - 走召 (zǒu zhāo) + 弓虽 (gōng suī) -суперпотужний.
- 骚 sāo - 马(mǎ) + 叉(chā) + 虫(chóng)- стурбований/засмучений.

Техніка розщеплення активно використовується для подолання "Великого китайського файрвола". Цензурована назва подібних обходів 翻墙 (fānqiáng) жаргон - великий китайський файрвол, теж розщеплюється на чотири графічних компонента 番

(fān) 羽 (yǔ) 土 (tǔ) 耑 (sè). Серед прикладів "розщеплених" графічних варіантів ієрогліфів в китайською мовою:

- 枪 (qiāng) - 木 (mù) + 仓 (cāng) - гвинтівка.
- 炸药 (zhà yào) - 火 (huǒ) + 乍 (zhà) + 药 (yào) - вибухівка.

Особливим випадком омонімії є стягування (злиття) складів, коли два склади нормативного китайської мови 普通话 (pǔtōnghu) виступають як один склад зі "злитим" звучанням. Подібні вживання сходять до особливостей південних діалектів, коли висока частотність «зливої» вимови призводить до фіксації цих фонетичних відхилень і в графічній системі з подальшим поширенням по мережі (Нагібіна, 2014).

Злиття ієрогліфів в системі може проходити не тільки стихійно, в китайської писемності існують ієрогліфи, штучно створені на сучасному етапі розвитку мови:

- 不要 (biào) - 不要 (bùyào) - не треба.
- 只要 (jiào) - 只要 (zhǐyào) - тільки якщо (Нагібіна, 2014).

Часто поряд з плановим утворенням нового складеного ієрогліфа одночасно відбувається і злиття звуків двох вихідних ієрогліфів, наприклад, (bùyào) - (biào), (zhǐyào) - (jiào). Мабуть, ці слова дають право говорити про ймовірність інновацій в системі китайського письма, де значення і читання всього ієрогліфа складається з суми його графічних і фонетичних елементів, аналогічно тому, як це організовано в алфавітних мовах.

3.3. Статистичний аналіз перекладу вибірок на ІТ тематику

У Китаї з найдавніших часів існував колосальний розрив між письмовою мовою та усною. Грамотність була долею еліти, талант до письменництва служив каналом соціальної мобільності, а текст в культурі Піднебесної мав сакральне значення, до письмових пам'яток китайці завжди відчували повагу і благоговіння. Звідси походить особливе ставлення до писемного мовлення як до нормативного або правильної мови,

не характерне для усної форми існування мови, яка здавна була набагато більше схильна до відхилень і появи ненормативних елементів.

Виникнення Інтернету в кінці ХХ століття як нової і принципово іншої за своїм характером мовного середовища, яке, з одного боку, накладає певні обмеження, з іншого боку, відкриває широкі можливості в рамках сформованої системи, призвело до перегляду звичних підходів до аналізу мовних феноменів (Ши Сюй, 2010). Інтернет-мова як абсолютно особливий вид мови відразу ж привернув увагу китайської влади, завжди вкладали значні ресурси в кодифікацію і вивчення мови своєї країни, в КНР щорічно публікуються офіційні списки найбільш популярних слів і виразів, видаються словники неологізмів.

Оскільки онлайн-комунікація знаходиться на стику двох форм існування мови-усної та письмової, Інтернет дійсно являє собою нове, унікальне мовне середовище. З одного боку, інтернет-спілкування відбувається в письмовій формі. З іншого боку, онлайн-комунікація більше нагадує процес живого спілкування, з притаманними йому типовими характеристиками-динамічністю і підвищеною експресивністю. Ця двоїста природа призводить до виникнення протиріччя: необхідність введення ієрогліфічних знаків ускладнює швидка взаємодія між користувачами.

Швидкість мови звичайної людини в Китаї становить 170 складів в хвилину, а швидкість набору ієрогліфів 30-50 знаків. Ситуація для китайських користувачів ускладнюється тим, що процес введення ієрогліфів проходить не так просто і оперативно, як для носіїв алфавітних мов. Найчастіше використовуються два способи введення ієрогліфічних знаків: фонетичний — набір на клавіатурі транскрипції піньїнь, що включає комбінації від 2 до 4 букв, і графічний — написання ієрогліфа вручну за допомогою технології touchscreen. Перший спосіб виявляється найчастіше швидше другого: легше ввести комбінацію букв, а часто і просто початкові звуки транскрипцій кожного складу зі стійкого виразу, ніж вручну виписувати складні ієрогліфічні знаки, що складаються в середньому з 9-12 рис. Однак відносно швидкий фонетичний спосіб

введення передбачає вибір потрібного ієрогліфа з числа повних або часткових омофонів (розрізняються виключно тоном), що теж займає деякий час.

Протиріччя між швидкістю введення ієрогліфів і основним принципом онлайн-спілкування-швидкою взаємодією між користувачами — призводить до вироблення стратегій подолання цих труднощів і, як наслідок, до спрощення і спотворення мови, наприклад, до заміни ієрогліфів літерними і цифровими позначеннями: ta , замість 他 (tā) він / 她 вона, nǐ - замість 你(ні) ти (Ши Сюй, 2010).

В цілому в китайському інтернеті активно використовується та англійська інтернет-лексика, що поширена в будь-якому іншому іншомовному онлайн-співтоваристві і обумовлена наявністю англійської розкладки на більшості пристрій. Залишаючи осторонь загальносвітову тенденцію використання англомовних акронімів, зупинимося на лінгвоспецифічних варіантах використання елементів клавіатури-англійських букв - цифр, знаків та їх поєднання. Ці випадки являють собою скорочення, що складаються з початкових букв транскрипцій ієрогліфів, їх вкрай висока популярність обумовлена перш за все швидкістю введення, а також прагненням зробити свою мову емоційно-експресивною і стилістично маркованою. Звичайне користувачі замінюють літерними скороченнями терміни спорідненості, використовуються не тільки для родичів, а й просто знайомих з найближчого оточення:

- GG замість 哥哥 (gēge) - братан (шанобливе звернення до співрозмовника)',
- mm замість 妹妹 (mèimei) сестричка, дівчина (звернення до співрозмовниці, молодше за віком або положенням).
- SG замість 帅哥 (shuàigē) - красень.
- TX замість 同学 (tóngxué) - однокласник.

Аналогічним чином заміщаються літерним способом грубі вирази, знижена і ненормативна лексика (Ши Сюй, 2010):

- BD замість 笨蛋 (bèndàn) - блазень.
- mpj замість 马屁精 (mǎpǐjīng) - підлабузник.

Для прискорення процесу пінінем «кодуються» часто зустрічаються розмовні вирази і стійкі словосполучення:

- PF замість 佩服 (pèifú) - респект.
- уухх замість 衣衣鞋鞋 (yīyī xiéxié) - шмотки.
- бхст замість 冰雪聰明 (bīngxuě cōngmíng) - прошарений.

Високий ступінь омонімії в китайській мові призводить до деякої неоднозначності в інтерпретації аббревіатур, переданих літерним способом: скорочення zt може замінювати як 转贴 (zhuǎntiē) - репост, так і 猪头 (zhūtóu) - свиняча голова (дурень) (Нагібіна, 2014).

З метою прискорення введення повідомлення користувачі інтернету активно використовують і цифрову розкладку клавіатури, замінюючи цифрами часто повторювані у висловлюваннях лексичні одиниці і граматичні показники:

- 5 (wǔ) замість 我 (wǒ) - я.
- 0 (líng) замість 你 (nǐ) - ти.
- 6 (liù) замість аспектуального суфікса або модальної частинки 了 (le).
- 88 (bābā) замість 拜拜 (báibái) - бай бай, або покі покі (Ши Сюй, 2010).

Звуковий збіг при такому заміщенні досить умовно, цифри по звучанню лише віддалено нагадують замінені мовні одиниці, широке поширення омонімії в китайській мові призводить до заміщення різних слів одними і тими ж знаками:

- 4 (sì) замість зв'язки 是 (shì) - бути, 思 (sī) - думати, 死 (sǐ) – жах як....
- 2 (èr) замість 愛 (ài) - любити (Пасов, 1998).

У цифрових комбінаціях, поширених в онлайн-середовищі, кожна цифра позначає співзвучне слово, аж до заміни цифрами цілих фраз:

- 995 (jiǔ jiǔ wǔ) замість 救救我 (jiùjiù wǒ) - виручи мене.
- 7456 (qī sì wǔ liù) замість 气死我了 (qìsǐ wǒ le) - бісить мене.

- 596 (wǔ jiǔ liù) замість 我走了 (wǒ zǒule) - я йду.

- 1798 (yī qī jiǔ bā) замість 起走吧 (yǐqǐ zǒu ba) - давай підемо разом.

- 201314 (èr líng yī sān yī sì) замість 爱你一生一世(ài nǐ yīshēng yīshí) - я буду любити тебе вічно.

Під категорію змішаного типу потрапляють комбінації різних графічних елементів-ієрогліфів, англійських букв, цифр, а іноді навіть і знаків:

- 3Q (sān-q) замість Thank you - дякую.

- P9 (p-jiǔ) замість 啤酒 (píjiǔ) - пиво.

- B4 (B-sì) замість 鄙视 (bǐshì) - презирство. (Ши Сюй, 2010).

У комбінації букв з ієрогліфічними знаками слово зазвичай починається з першої літери складу, записаного в транскрипції 拼音 : •

- L 公 замість 老公 (lǎogōng) - чоловік.

- L 婆 замість 老婆 (lǎopó) - дружина.

- P 民 замість 屁民 (pìmín) - чернь.

Можливий і зворотний порядок, коли англійські літери (переважно загальновідомі абрєвіатури) доповнюються китайським словотворчим елементом в ієрогліфічній формі:

- E 化 (huà) - electronic - комп'ютеризація (Ши Сюй, 2010).

Зустрічаються і яскраві приклади мовної гри у вигляді поєднань букв з символами і символів з цифрами:

- F 7 (qī) співзвучно слову 夫妻 FŪQĪ подружжя.

Знак мінус в китайській мові можна вказати ієрогліфічно як 负 (fù), що (без урахування тону) омонімічно 夫 (fū) - чоловік, аналогічно числівник 7 в ієрогліфічному записі 七 (qī) має повний омофон 妻 (qī) - дружина (Нагібіна, 2014). До екстралінгвістичних факторів формування інтернет-сленгу в Китаї відноситься цензура, яка накладає цілий ряд обмежень на онлайн комунікацію в Китаї, проте

інтернет-користувачі успішно знаходять способи обходу фільтрів, вдаючись до літерних позначень з транскрипції пінїнь або до абrevіатур англійських слів. Виходить, що звернення до «стороннього» мовного матеріалу, в даному випадку - англійської, обумовлюється не тільки бажанням заощадити час, але також і прагненням обійти цензуру.

Зокрема, слова 民主 (mínzhǔ) - демократія, 土共 (tǔgòng) - КПК (зневажлива назва Комуністичної партії Китаю) замінюються буквеними поєднаннями MZ, замість 民主 (mínzhǔ) і TG, замість 土共 (tǔgòng), а Далай-лама позначається англійською абrevіатурою DL, замість 达赖喇嘛 (dálài lǎma).

Для подолання фільтрів можуть використовуватися омонімічні ієрогліфічні одиниці, позбавлені в такій комбінації сенсу:

- 皿煮 (mǐnzhǔ) замість цензурованого слова 民主 (mínzhǔ) - демократія.
- 滋油 (zīyóu) замість 自由 (zìyóu) - свобода.
- і їх поєднання 皿煮滋油 (mǐnzhǔ zīyóu) - демократія і свобода.

Для позначення КПК в китайському інтернет-просторі недавно був винайдено окремий ієрогліф 垧 (hòng) , складений шляхом з'єднання в одну графічну одиницю двох окремих ієрогліфічних знаків - 土共 (tǔgòng) - компартія.

Під спотворенням мови може також ховатися закріплення невірно вибраних ієрогліфічних поєднань при фонетичному введенні, коли окказіонально помилково або навмисне вибирається інший варіант, також відповідний введеної фонетичної комбінації; з часом помилка стає «нормою», а інтернет-мова поповнюється черговим неологізмом.

Так, замість 版主 (bǎnzhǔ) - модератор, при наборі транскрипції banzhu пропонується перший по частотності варіант 斑竹 (bānzhú) - бамбук (Ши Сюй, 2010).

Висока частотність даної помилки призвела до закріплення відповідного значення в мові, що існує тепер разом з акронімом BZ.

Серед прикладів закріпилися в мові спотворень: 兰州 (lánzhōu) Ланьчжоу, замість 楼主 (lóuzhǔ) - автор тренда, 油菜花 (yóucài huā) - квіти, замість 有才华 (yǒucái huá) - талановитий.

Варіанти вимови, що виникають під впливом фонетичних відмінностей у численних китайських діалектах, що об'єднуються в єдиний мова загальною ієрогліфічною системою письма і в силу історично сформованої державності, при комп'ютерному наборі тексту призводять до частим спотворенням і фіксації діалектних вимовних норм в загальнокитайській інтернет-мові (Ши Сюй, 2010).

- 稀饭 (xīfàn) замість 喜欢 (xǐhuan) - подобатися.
- 肿么了 (zhǒngme le) замість 怎么了 (zěnmē le) - що сталося?
- 帅锅 (shuàigu) замість 帅哥 (shuàigē) - красунчик.
- 赶脚(gǎnjiǎo) спотворення 感觉 (gǎnjué) - почуття (Ши Сюй, 2010).

Лексика - найбільш чутливий до змін, динамічно розвивається і наймен консервативний рівень мови. Він в більшій ступеня схильний до зрушень під впливом екстралінгвістичних факторів і "вбирає" практично все, що відбувається в соціальній, політичній і інших сферах життя носіїв мови. Вплив інтернет-дискурсу найбільш відчутно в лексиці сучасної китайської мови, де цілий ряд нових мовних явищ спостерігається і у фразеології, що має в китайській мові дуже давню історію. Улюбленим видом стійких ідіоматичних виразів, знання яких з давніх часів свідчило про високий рівень культури людини, були і залишаються 成语 (chéngyǔ) (Пасов, 1998).

Ці фразеологічні вирази найчастіше складаються з чотирьох ієрогліфів і нерідко містять алюзію на відому подію або повчальну історію. Раніше велика частина 成语 (chéngyǔ) мала в якості свого джерела цитати і вирази з класичних творів китайської літератури, сьогодні 成语 (chéngyǔ) - неологізми народжуються, як правило, у зв'язку з активно обговорюваними в мережі та засобах масової інформації Китаю подіями або висловлюваннями, наприклад, телесеріалами, ТВ-шоу або навіть постами окремих

користувачів при блогінгу. До «свіжих» фразеологічних одиницям подієвого типу відносяться:

- 十动然拒 (shí dòng rán jù) - бути дуже зворушеним і все-таки відмовити.

- 洪荒之力 (hóng huāng zhī lì) - колосальна енергія (Ши Сюй, 2010).

Цей вислів виник після Олімпійських ігор - 2016 в Ріо-де-Жанейро, коли в інтерв'ю журналістам Китайська спортсменка Фу Юаньхуей, відома своїми веселими гримасами на публіці, підкорила весь світ емоційними коментарями з приводу запливу, в якому вона, за її словами, витратила "всю свою первозданну енергію".

Зустрічаються серед фразеологічних новинок типу містять повчання або народну мудрість:

- 不明觉厉 (bù míng jué lì) - не розумію, про що мова, але звучить круто.

- 男默女泪 (nán mò nǚ lèi) вражаючий. (Ши Сюй, 2010).

З плином часу нові готові вирази можуть розширити сферу вживання і використовуватися повсюдно, деякі фразеологізми можуть безслідно зникнути з мови разом з модою на ту чи іншу втратила актуальність тему. Чуйно реагуючи на ті зміни, що відбуваються в китайському суспільстві та культурі, фразеологічний фонд китайської мови змінюється практично на очах, постійно поповнюючись і оновлюючись виразами, спершу не дуже зрозумілими користувачам мережі і тим більше китайцям в офлайн, але сучасні інформаційні технології швидко роблять подібні новинки мовним надбанням широких мас в Китаї, що робить їх цікавим об'єктом майбутніх лінгвістичних дослідження.

ВИСНОВКИ ДО 3 РОЗДІЛУ

На основі розглянутих вище теоретичних положень ми можемо зробити висновок про те, що для максимального проникнення в зміст дискурсу перекладацький аналіз доцільно здійснювати за двома напрямками: по-перше, досліджувати дискурс як цілісна освіта з використанням інструментарію у вигляді дискурс-категорій; по-друге, аналізувати окремі висловлювання як конституенти дискурсу. Дана методика реалізації дискурс-аналізу дозволяє перекладачеві створити концептосферу дискурсу і виділити її центральний концепт, який в нашому розумінні співвідноситься з глобальним змістом дискурсу. При породженні дискурсу на мові перекладу відбувається об'єктивація сформованих у свідомості перекладача концептів із застосуванням лексичних, синтаксичних та граматичних засобів мови перекладу. Перекладачем гармонізуються референційний, актуалізаційний, модусний і дієвий плани висловлювань, і відбувається побудова висловлювань в єдиний когерентний ланцюжок. Таким чином, дискурс-аналіз знаходить ефективне застосування як на етапі сприйняття і розуміння перекладачем дискурсу мовою оригіналу, так і на етапі породження дискурсу мовою перекладу.

ВИСНОВКИ

Таким чином, аналіз лексики, що відноситься до сфери інформаційних технологій та Інтернет-комунікації, підтверджує поширення в китайській мові нетипових для нього лексичних одиниць, таких як, літерні слова, аббревіатури і гібриди. На їх появу впливають як механізм мовної економії, так і культурні чинники. Обсяг буквених слів, аббревіатур і гібридних утворень незначний в словниках, що свідчить про роботу по нормалізації терміносистеми, але дані слова активно використовуються в мові. Специфіка використання нетипових лексичних одиниць також визначається функціонально-стилістичною диференціацією: факти лінгвістичної аномалії найбільш яскраво представлені в такому феномені, як мова мережевого спілкування. Сучасний науково-технічний прогрес і процеси глобалізації збільшили вплив зовнішніх факторів на розвиток мовних систем. Потреба у заповненні прогалів у лексиці, у створенні та розвитку комплексних термінологічних систем, здійснення нових форм комунікації, породжує велику кількість неологізмів, при цьому деякі з них можуть створюватися за невласливими конкретній мові словотворчим моделям. На цьому етапі Китайська мова зіткнулася з проблемами освоєння буквених і гібридних лексичних одиниць, а також розвитку лексичних підсистем, які обслуговують особливі види дискурсу і дискурсивної практики.

Значний приплив і високу динаміку утворення нової лексики в китайській мові демонструє багатокомпонентна область, пов'язана з інформаційними технологіями та інтернет. Вивчення комп'ютерної лексики китайської мови стає все більш актуальним у зв'язку з масовим характером онлайн-комунікації. (На сьогоднішній день кількість користувачів Інтернет в КНР перевищила 772 мільйони чоловік). У процесі повсюдного застосування комп'ютерів і мережі Інтернет колись спеціалізовані терміни стають частиною повсякденної мови, а інтернет-лексика і особливості спілкування в мережі проникають в інші сфери життя.

У цьому дослідженні з метою вивчення складу і особливостей лексики області інформаційних технологій і інтернет були використані спеціалізований комп'ютерний словник (Розєєв, 2007) і глосарій Chinese Glossary of IT Terms (2018), а також матеріали блогів програмістів, майданчики онлайн-торгівлі, обговорень на порталі Baidu та інших інтернет-форумів.

Отже в даній роботі ми розглянули, що таке дискурс, його варіанти та значення дискурсу як поняття. Також ми детально розглянули характеристики ІТ-дискурсу та до яких лексичних одиниць він належить, або іншими словами - лексику «мережевої мови». На прикладі, ми пояснили основні особливості цих лексичних одиниць, їх структуру та особливості словотворення. Зрозуміли які є чинники та фактори, що впливають на словотвір, а також типи ІТ-лексики та термінології. Ми дізналися, що все, що пов'язано з онлайн-спілкуванням, усно чи письмово, можна розглядати як лексичні одиниці ІТ-дискурсу, та ми розглянули нове поняття, таке як мова в Інтернеті.

До всього цього ми дізналися, що різке збільшення утворення нових слів пояснюється популярністю Інтернету. Загалом - усі нові лексичні одиниці, беручи за приклад ІТ-дискурс, запозичені з англійської або є частково англійською, та є окремими термінами, що не відповідають складовим аспектам китайської мови.

Основним фактом вживання певних слів є реципієнт, який виражає те чи інше значення слова, і має певну впевненість у тому, що адресат його зрозуміє. Іншими словами, значення конкретного слова значною мірою залежить від реципієнта, а також його культурно-освітніх здібностей, тому прямо, ми не можемо з упевненістю говорити, як правильно перекладати те чи інше слово що відноситься до ІТ-дискурсу, так як воно може мати сакральне, «закрите» значення мовця.

Головними особливостями ІТ-лексики або мережевої мови «Інтернет», є їх словотвір, а саме процес аббревіації, контракції (сжимання слова), запозичення, процес утворення неологізмів, і не менш головне – сленг.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Арутюнова Н.Д. (1990) *Дискурс. Лингвистический энциклопедический словарь*. Москва: Советская энциклопедия, 136–137.
2. Антонова Е.С. (2006) *Русский язык и культура речи: учебник для студентов средних проф. учеб. заведений*. Москва: Издательский центр Академия 320.
3. Аршинов В.И., Буданов В.Г. (2002) *Когнитивные основания синергетики. Синергетическая парадигма*. Москва: Прогресс-Традиция. 67–108.
4. Барышников Н.В. (2002) *Параметры обучения межкультурной коммуникации в средней школе. : Иностр. языки в школе*. 28–32.
5. Базылев В.Н. (1999) *Новая метафора языка (семантико-синергетический аспект)*. Москва: Диссертация д-ра филол. Наук, 53.
6. Бим И.Л. (2001) *Некоторые актуальные проблемы современного обучения иностранным языкам: Иностр. языки в школе*, 5–8.
7. Буданов В.Г. (2007) *Методология синергетики в постнеклассической науке и в образовании*. Москва.: Изд-во ЛКИ, 232.
8. Выготский Л.С. (1982) *Мышление и речь. Собр. Соч.* Москва: Лабиринт, 504.
9. Выготский Л.С. (2002) *Психология*. Москва: ЭКСМО-Пресс, 1008.
10. Выготский Л.С. (2003) *Мышление и речь. Психолингвистика в очерках и извлечениях: хрестоматия*. Москва: Академия педагогических наук РСФСР, 284–285.
11. Гаспаров Б.М. (1996) *Язык, память, образ. Лингвистика языкового существования*. Москва: Новое литературное обозрение, 352.
12. Галкин Д. В. (2013) *Цифровая культура: горизонты искусственной жизни*. Томск: Изд-во ТГУ, 298.
13. Гальскова Н.Д. (2004) *Теория обучения иностранным языкам: лингводидактика и методика: учеб. пособие для вузов*. Москва: Издательский центр Академия, 336.

14. Грайс Г.П. (1989) *Логика и речевое общение. Новое в зарубежной лингвистике. Лингвистическая прагматика*. Москва: Прогресс, 217–237.
15. Греймас А.Ж., Курте Ж. (1983) *Семиотика. Объяснительный словарь теории языка*. Москва: Радуга, 483-550.
16. Гураль С.К. (2007) *This is America Today*. Томск: ТГУ, 394.
17. Жинкин Н.И. (2003) *Речь как проводник информации. Психолингвистика в очерках и извлечениях*. Москва : Издательский центр Академия, 323.
18. Залевская А.А. (2009) *Ментальный лексикон с позиции разных подходов. Актуальные проблемы современной лингвистики*. Москва: Избранные труды, 311–327.
19. Зинченко В.Г. (2008) *Межкультурная коммуникация. От системного подхода к синергетической парадигме*. Москва: Наука, 224 .
20. Караулов Ю.Н. (1987) *Русский язык и языковая личность*. Москва: Наука, 264.
21. Карасик В.И. (2002) *Языковой круг: личность, концепты, дискурс*. Волгоград: Перемена, 166-205.
22. Капра Ф. (2003) *Паутина жизни. Новое научное понимание живых систем*. Москва: ИД София, 336.
23. Кравченко А.В. (2008) *Когнитивный горизонт языкознания*. Иркутск: Изд-во БГУЭП, 318.
24. Красных В.В. (2002) *Этнопсихолингвистика и лингвокультурология как конститuentы новой научной парадигмы. Сфера языка и прагматика речевого общения*. Краснодар: КубГУ, 204 – 214.
25. Кондрашов П. Е. (2004) *Компьютерный дискурс: социолингвистический аспект*. Краснодар: Кубан. гос. ун-т, 156.
26. Куликова Л.В. (2004) *Межкультурная коммуникация: теоретические и прикладные аспекты: на материале русской и немецкой лингвокультур*. Красноярск: РИО КГПУ, 196.
27. Кубрякова Е.С. (2004) *Язык и знание*. Москва: ЯСК, 560.

28. Кубрякова Е.С. (2009) *Лексикон как компонент языковой способности человека. Актуальные проблемы современной лингвистики*. Москва: Флинта: Наука, 327–342.
29. Леонтьев А.А (1968) *О речевой ситуации и принципе речевых действий. Рус. язык за рубежом*. Москва: Изд-во Московского ун-та, 19–23.
30. Леонтьев А.Н. (1975) *Деятельность. Сознание. Личность*. Москва: Политиздат, 304.
31. Лосев А.Ф. (1999) *Философия имени*. Москва: ЭКСМО-Пресс, – 1024.
32. Макаров М.Л. (2003) *Основы теории дискурса*. Москва: ИТДГК Гнозис, 131.
33. Маслова Н.В. (2002) *Ноосферное образование*. Москва: РАЕН, 338.
34. Менджеричская Е. О. (1997) *Термин «дискурс» в современной зарубежной лингвистике. Лингвокогнитивные проблемы межкультурной коммуникации*. Москва: МАЛП, 130 – 134.
35. Мильруд Р.П. (2008) *Есть ли в хаосе грамматический порядок? Язык и культура: Научный периодический журнал*. Томск : Иностр. яз. в шк., 38–48.
36. Морен Э. Метод. (2005) *Природа Природы*. Москва: ПрогрессТрадиция, 464.
37. Нагибина, И. Г. (2014) *Китайский дискурс-анализ как новое направление: основания, подходы и перспективы*. Казань: Изд-во Казанский Издательский Дом, 140–145
38. Огурцов А.П. (2007) *Философия науки как конкуренция исследовательских программ. Методология науки: исследовательские программы*. Москва: РАН, 84–116.
39. Пассов Е.И. (1998) *Коммуникативное иноязычное образование: концепция развития индивидуальности в диалоге культур*. Липецк: Изд-во ЛГПИ, 158.
40. Пономаренко Е.В. (2003) *Нелинейность как фактор самосохранения языка и речи. Нелинейная динамика и классическая наука*. Москва: БЕЛГУ, 359–366.
42. Рубинштейн С.Л. (1957) *Бытие и сознание*. Москва: Изд-во Академии наук СССР, 357.

43. Сафонова В.В. (1998) *Проблемы социокультурного образования в языковой педагогике. Культуроведческие аспекты языкового образования*. Москва: ИСТИНА, 27–35.
44. Сысоев П.В. (2003) *Концепция языкового поликультурного образования (на материале культуроведения США)*. Москва: Еврошкола, 401.
45. Соловова Е.Н. (2004) *Методическая подготовка и переподготовка учителя иностранного языка: интегративно-рефлексивный подход*. Москва: ГЛОССА-ПРЕСС, 336.
46. Соссюр Ф. (1977) *Труды по языкознанию*. Москва: Прогресс, 693.
47. Тер-Минасова С.Г. (2000) *Язык и межкультурная коммуникация*. Москва: Слово, 624.
48. Форрестер Д. (2003) *Мировая динамика*. Москва: TerraFantastica, 380.
49. Фуко М. (1988) *Слова и вещи*. Москва: Прогресс, 704.
50. Хармс Д. Встреча. Цикл «Случай». Кругосвет, Онлайн энциклопедия: http://www.krugosvet.ru/enc/gumanitarnye_nauki/lingvistika/DISKURS
51. Шведова Л.Н. (1984) *Трудные случаи функционирования видов русского глагола*. Москва: Изд-во МГУ, 109.
52. Шведова Л.Н. (1984) *Виды русского глагола*. Москва: Изд-во МГУ, 109.
53. Aitchison J. (2005) *Words in the Mind. An Introduction to the Mental Lexicon*. Maldon: Blackwell Publishing, 314.
54. Canale M. (1980) *Theoretical bases of communicative approaches to second language teaching and testing*. Oxford: Oxford University Press, 28.
55. Chomsky N. (1988) *Language and problems of knowledge*. Cambridge: MIT Press, 120.
56. Chomsky N. (1972) *Language and mind*. New York: Enlarged edition, 194.
57. Dijk Teun A. van. *Critical Discourse Analysis*. <http://www.discourse-insociety.org/teun.html>

58. Firth J. (1957) *The Techniques of Semantics*. Edinburgh: Edinburgh University Press, 20 – 52.
59. Harris Z. (1952) *Discourse analysis. Language*. Pensilvania: Linguistic Society of America, 1–30.
60. Halliday M.A.K. (1978) *Language as social semiotic: the social interpretation of language and meaning*. Baltimore: University Park Press, 256.
61. Hymes D. (1974) *Foundations of sociolinguistics: an ethnographic approach*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 245.
62. Jackendoff R. (1995) *Semantics and Cognition*. Cambridge: MIT Press, 123.
63. Jones Leo. (1981) *Function of English. A course for upper-intermediate and more advanced students*. Cambridge: Cambridge University Press, 138.
64. McCarthy M. (2006) *Discourse Analysis for Language Teachers*. Cambridge: Cambridge University Press, 214.
65. Savkin, D. A, Nagibina I. G. (2017) *Chinese Political Discourse and Russia's Role and Image in it*. Krasnoyarsk: Journal of Siberian Federal University. Humanities & Social Sciences, 107–116.
66. Setterfield D. (2007) *The Thirteenth Tale*. London: Orion Books Ltd, 454.
67. 施旭 (2010) *文化话语研究：探索中国的理论，方法与问题*. 北京：北京出版社, 189.

PE3IOME

与信息技术和互联网相关的多元领域显示了汉语新词汇形成的大量涌入和高度动态。中文关键计算机术语的形成受到英语作为 IT 发展和标准的国际语言的影响。在计算机和互联网广泛使用的过程中，专业术语一度成为日常语言的一部分，互联网词汇和网络传播特征渗透到生活的其他领域。现代汉语中出现的新词项主要是借用英。该研究的相关性是增加对中文 IT 话语和计算机技术日益普及的关注。本文的目的是在使用计算机术语和词汇的背景下突出中文 IT 话语的特征和细节。为实现研究目标，设置了以下任务：话语，信息技术话语的定义，中国信息技术行业特点分析，给出中文信息技术话语的主要特征，翻译中国 IT 话语的方法论分析，中文信息技术术语的结构-语义和词汇特征的定义，对词汇信息技术单元的翻译进行统计分析，对所得结论和研究结果的分析。

该研究基于与 IT 和术语相关的中文网站。为实现这一目标，确定了汉语 IT 话语的概念基础，描述了此类话语所涉及概念的概念、比喻和价值成分，给出了 IT 话语构成特征的语言描述以及如何它们体现在互联网通信中。

在本文中，我们回顾了什么是话语、它的变体以及话语作为一个概念的含义。我们还详细考虑了 IT 话语的特点，以及它属于哪些词汇单位，即网络语言的词汇。在例子中，我们解释了这些词汇单元的主要特征，它们的结构和形成。了解影响构词的因素和因素，以及 IT 词汇和术语的类型。我们了解到，与在线交流有关的一切，无论是口头的还是书面的，都可以视为 IT 话语的词汇，并且我们发现了一个新概念，例如网络语言。

在这一切之前，我们了解到，新词形成的急剧增加是由于互联网的普及。一般来说—所有新的词汇单位，以 IT 话语为例，从英语中借用，或部分英语，作为某些术语—不符合汉语的音节方面。

使用某些词的主要事实是收件人，他表示该词的一种或另一种含义，并有一定的信心，收件人会理解它。也就是说，一个特定词汇的含义在很大程度上取决于接受者，以及他的文化和教育能力，所以直接，我们不能肯定地说如何翻译一个词。因为，它可以有神圣的、“封闭”的意思。